

ANUARUL ANARHIVEI 2022

- O părere: 100+ ani de publicistică libertară în România ... pp. 1-7
- Selecție de texte ... pp. 8-20
- Activități editoriale ... pp. 21-23
- Mini-recenzii la cărți apărute în 2022 ... pp. 24-26
- Serile Anarhivei ... p. 27
- Tattoos not Borders ... p. 28
- Declarația celor care au participat la a 14-a ediție a Târgului Anarhist de Carte din Balcani ... pp. 28-30
- Primul apel către mișcarea anarhistă internațională privind participarea la Târgul Anarhist de Carte din Balcani 2023 ... pp. 31-32
- Colecția anarhivată ... pp. 34-35
- Rețetă și bibliotecile anarhiste din România ... pp. 36-37

Platforma ANARHIVA își propune să documenteze istoria puțin cunoscută a pătrunderii și a răspândirii ideilor anarhiste în România, începând cu secolul XIX și până în zilele noastre.

Colecțiile arhivate nu sunt menite numai să teaurizeze un patrimoniu, ci să prezinte continuitatea practicilor și ideilor libertare în spațiul românesc.

În ciuda ocultării tradiției anarhiste autohtone, au existat destule personalități, publicații, grupuri, edituri, periodice, corespondențe și, în general, o importantă producție literară asociată mișcării libertare.

Indiferent de perioada istorică de care vorbim, anarhiștii din spațiul românesc au fost mereu conectați la rețelele internaționale, având o contribuție care nu s-a limitat doar la spațiul autohton, ci a depășit orizonturile granițelor politice.

Încercăm să ilustrăm prin diversitatea surselor și colecțiilor inventariate (broșuri, afișe, reviste, fanzine etc.)

multitudinea practicilor de organizare și de reflecție critică anti-autoritare.

În același timp, sperăm ca această colecție să se dezvolte și să atragă viitoare contribuții care să documenteze aspecte necunoscute ale acestei istorii neîntrerupte. De asemenea, sperăm ca prin demersul nostru să trezim un interes mai larg legat de cunoașterea și cercetarea anarhismului în România. De altfel, materialele prezentate pot fi surse de inspirație pentru acțiuni și practici de auto-organizare ghidate de aceleași principii.

anarhiva.com

anarhivaa@gmail.com

[instagram.com/anarhivaro/](https://www.instagram.com/anarhivaro/)

[facebook.com/anarhivaro](https://www.facebook.com/anarhivaro)

linktr.ee/anarhiva

Anuarul este broșura, sau, în cazul de față, revista pe care o publicăm an de an, începând cu anul 2021. Vă invităm, deci, să răsfoiți și celălalte două numere, dacă nu ați făcut-o deja. Acestea pot fi găsite pe site-ul colectivului editorial Pagini Libere, sau scanând următoarele QR code-uri:

2020

2021

EDITORIAL:

O PĂRERE: 100+ ANI DE PUBLICISTICĂ LIBERTARĂ ÎN ROMÂNIA

Luna asta, colectivul *Anarhiva* aniversază trei ani de existență, ocazie cu care se fac la fel de mulți ani de când mi-am propus să fiu ceva mai atent (și puțin mai organizat) cu privire la cele scrise și traduse în spațiul românesc încă de la primele apariții ale ideilor libertare, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Trei ani mai târziu și această atenție organizată începe să dea și primele ei roade, care sunt mai degrabă la nivelul unei păreri spuse cu ceva mai multă încredere. Mai sunt multe de citit, (re)descoperit, discutat, gândit și cântărit în lunile și anii care vor urma, până se va ajunge la niște certitudini factuale. Dar chiar și cele ce urmează n-ar fi putut fi posibile fără citit, (re)descoperit, discutat și gândit cu dragii mei tovarăși și prietini.

Pe lângă asta, în urmă cu câteva săptămâni a apărut și varianta românească a site-ului *The Anarchist Library*, mai precis *Biblioteca Anarhistă*. Scopul acestei biblioteci digitale este de a fi un spațiu pentru arhivarea textelor care au legătură cu istoria, practica, ideile, literatura ș.a.m.d. libertară. Site-ul părinte, varianta în engleză, este compus din mii de texte, de la scurte notițe și opinii, la cărți de sute de pagini, iar proiectul continuă să crească în fiecare lună. Materialele sunt accesibile în mai multe formate digitale, compatibile cu unele *e-reader*-e și pot fi chiar descărcate în

format de broșură pentru a fi tipărite. Este, prin urmare, una din cele mai importante surse de literatură anarhistă din lume, la momentul actual.

Pe varianta românească au fost deja urcate câteva zeci de texte originale sau traduse în limba română, în special de pe blogurile colectivelor care nu mai sunt active și în cazul cărora există riscul să dispară de pe internet. Fiind vorba despre o arhivă digitală, construită și dezvoltată mai degrabă în jurul conceptelor ajutorului reciproc, participării colective și non-ierarhiei (mai ales a celei informaționale), doresc să subliniez că oricine are texte care se regăsesc oricât de puțin în cele scrise la secțiunea „Despre proiect”, poate contribui la arhivă apăsând simbolul „+” care se găsește în partea dreaptă-sus a paginii. Sunt câteva casete care trebuie completate. Trebuie, bineînțeles, adăugat și textul cu pricina, care poate fi editat (ca oricare altă înșiruire de cuvinte) într-un editor web de text. Dacă nu vă descurcați, nu ezitați să-i contactați pe „admini”. Dacă nu veți avea nicio problemă cu trimiterea textului, acesta va fi, cel mai probabil, aprobat de către persoanele care administrează site-ul. Și, desigur, înainte de orice, să nu uitați să căutați pe pagină să vedeți dacă acel text nu a fost deja adăugat.

Este important să fie urcate cât mai multe texte originale sau traduse în română, deoarece acest site

poate fi folosit ca o unealtă folosită oricui dorește să afle mai multe despre gândirea și practicile anarhiste în general sau despre expresiile lor locale.

Să revenim, totuși, la tema textului de față...

Experiențele cumulate ale muncilor mai degrabă calitative ale *Anarhivei*, precum și trecerea rapidă și cantitativă printre titlurile disponibile pe *Biblioteca Anarhistă* încep să creeze o vedere mai de largă, o perspectivă a ceea ce înseamnă producția de text sau traducerea în mediile libertare din România de după 1989. Privirea s-ar putea extinde și la perioadele de dinainte de 1989, dar acest lucru va fi posibil abia după ce cel puțin câteva zeci de texte vor fi fost scanate și trecute printr-un OCR, corectate și urcate pe *Biblioteca Anarhistă*, pentru a putea vedea dacă există ceva special care atrage atenția.

Dar, pentru perioada de după 1989, cele două arhive funcționează împreună foarte bine, pe *Anarhiva* fiind urcate zeci de materiale care există fizic și au fost scanate (sau copiate pe un calculator în cazul CD-urilor cu muzică, filmări și poze digitale), pe când pe *Biblioteca Anarhistă* sunt urcate acele texte care existau deja într-un format digital editabil.

Perspectiva care am impresia că se conturează este una a evoluției, a unor pași care se fac. Și, o dată făcuți, se trece la următorul nivel,

care necesită alți pași de făcut. Și așa mai departe. Este vorba de o evoluție organică a lucrurilor.

De ce evoluție organică? Pentru că, în lipsa unei continuități a tradiției libertare pe teritoriul României actuale, din momentul „aparității” și până-n zilele noastre, în principiu din cauza fascismului crescând, a dictaturilor carliste și antonesciene, precum și a regimului așa-zis comunist, persoanele care au (re)descoperit aceste idei, începând cu perioada de final a vechiului regim, nu au avut parte de niște „instituții” ale producției de informație materială (ziare, reviste, cărți, broșuri etc.) sau imaterială (idei, discuții etc.) de care să se folosească în scopul cunoașterii.

Urmarea logică a fost că, atunci când condițiile istorice au fost din nou prielnice, anarhismul a renăscut ca mișcare vizibilă. Nevoile — de apartenență la un trecut comun, la un prezent și un viitor mai bun/sigur, de cunoaștere, de experimentare cu practica etc. — sunt fenomene normale, iar dorința de a le satisface e la fel de firească. Cu timpul, unele nevoi sunt îndeplinite, dar ele continuă să existe ca atare, într-o formă mult mai puțin intransigentă, creând constant alte nevoi mai specifice, cu rezolvări la fel de specifice. Iar nevoile creează contextul pentru apariția unor „instituții”, care vor fi uneltele îndeplinirii acestora.

Printr-o **instituție** înțeleg

- » fie un **organ** care poate fi un ziar, o revistă, un colectiv artistic, o editură, un cenaclu de poezie, o trupă muzicală sau de teatru etc., care are utilitatea specifică de a folosi orice metodă (materială, imaterială), formă (vizuală, auditivă etc.) și timp/spațiu pentru a-și duce scopul la bun sfârșit; scopul unui **o.** este producerea de mesaje, idei, concepte, practici conform unor valori și principii și răspândirea acestora în societate;
- » fie o **organizație**, care poate fi un grup de afinitate, un colectiv, o fracțiune, un sindicat, un club etc., formată prin asumarea liberă și colectivă a unui set de valori și principii sau pe baza unei nevoi imediate; o **o.** desfășoară una sau mai multe activități cu caracter social, cultural, politic, sau acțiuni politice directe, bazându-se pe principiile asumate, folosind ce spații are la dispoziție, proprii sau nu; mai rar și în condiții istorice mai favorabile, vor exista și acele **o.** care se vor ocupa de administrarea unor spații alternative/autonome în care se pot desfășura activități întreprinse de un organ sau de o altă **o.**; în unele contexte, instituțiile pot fi atât organ cât și **o.**, precum este o editură care are în propriul

uz și administrare atât modurile de producție cât și spațiul necesar producției și depozitării, sau o trupă de teatru care are propria recuzită, modurile și abilitățile necesare producției acesteia, precum și o sală pe care o folosesc pentru repetiții, evenimente publice și producție, depozitare.

*

Prima perioadă de existență a unor astfel de „instituții” a început prin anii 1870, continuând, cu diferite intensități, până prin anii 1930. Perioada se suprapune, în mare măsură, peste activitatea lui Panait Mușoiu, cel mai prolific și important editor anarhist din România la acea vreme, ori a unor militanți precum Luliu Neagu-Negulescu. A fost, de asemenea, o perioadă în care mai multe periodice libertare, anarho-sindicaliste, anarho-comuniste ș.a.m.d. au apărut (*Răzvrătirea*, *Revista Ideei*, *Mișcarea socială*, *Vremuri Noi*, *Pagini Libere* etc.), iar în unele orașe au luat ființă grupuri de discuții, autoinstruire și propagandă.

Vorbim despre o perioadă când au început să fie traduse pentru prima dată în limba română multe din textele libertare clasice. A fost o perioadă prolifică, în care au fost publicate și răspândite numeroase cărți, broșuri, periodice în legătură cu ideile anarhiste, dar și numeroase texte literare sau de popularizare a științei.

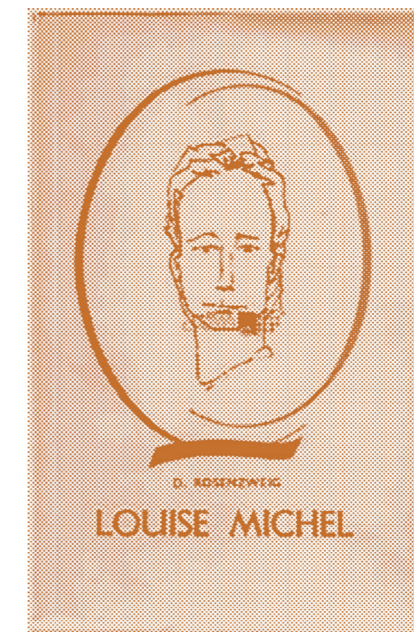
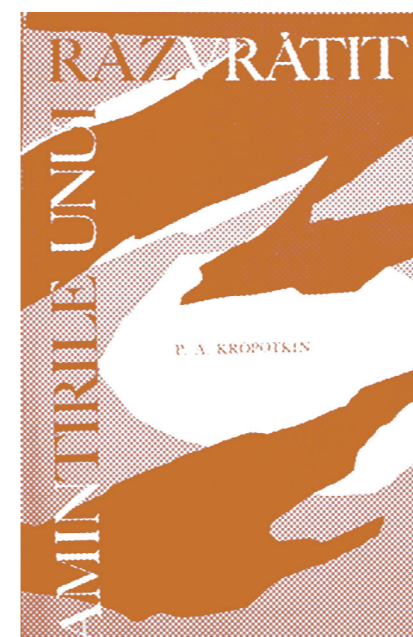
Desigur, această perioadă corespunde cu primele trei faze ale anarhismului clasic „românesc”, dar acele persoane și colective care au fost parte din aceste faze au putut să se exprime și au putut fi vizibile prin cadrul instituțiilor pe care le-au creat sau la care aveau acces. De asemenea, perioada se suprapune și cu faza maturizării mișcării socialiste din România, precum și a „spartului târgului”, când fiecare și-a ales un drum ceva mai bine definit: autoritarism sau antiautoritarism.

Din câte știm, până în ziua de astăzi au existat mici tipografii și inițiative în acest sens, care să aparțină de mișcarea libertară de pe teritoriul țării, dar ele au fost lipsite de amploare sau zdrobite în față de autorități. Ba mai mult, mașinăriile de tipărit care erau trimise în secolul al XIX-lea din occident în Imperiul Rus treceau prin România; dar, pare-se, niciuna n-a „voit” să poposească aici pentru o perioadă mai lungă de timp. Desigur, acestea aveau un scop și un rol mult mai important în imperiul țarist, unde narodnicii, nihilisții, socialiștii și anarhiștii luptau cu cartea, și de multe ori chiar cu arma în mână, împotriva opresiunii.

De obicei, a avea o astfel de tipografie înseamnă o mai mare libertate de publicare și un nivel mai mare

de siguranță cu privire la colectiv și al producției. Desigur, șansele de „cenzură” sau ale unui răspuns negativ cu privire la ce se dorește a fi tipărit scad. Și, la fel de importante sunt costurile de producție, care și acestea scad, însemnând exact ceea ce-și dorește fiecare dintre noi: mai mult loc de propagandă, mai multe materiale de diseminat. Iar aceste diseminări se făceau adesea prin poștă pe baza unor subscripții lunare/anuale, trecând pe la unul din cluburile socialiste, unde puteau fi găsite materialele cu pricina sau prin campanii de popularizare.

Putem observa beneficiile de care s-au bucurat acele ziare mai de stânga din România interbelică, care aveau și o tipografie. Acestea au putut să se dezvolte în foarte multe dintre domenii, de la jurnalism până la artă, și să devină relevante pentru părți însemnate din societate, nu doar pentru persoanele asumate, ci și pentru cele care doar „cochetau” cu unele dintre idei. Aceste ziare au fost și un punct de plecare (sau, cel puțin, un mediu propice) pentru evoluția și dezvoltarea a foarte multora care erau sau au devenit mai târziu bune și buni în ceea ce făceau.

Anii '30 sunt pe final. Începe dictatura carlistă, urmată de începerea unui nou război mondial. Multitudinea de grupuri fasciste și militariste e de neoprit. Luliu Neagu-Negulescu moare în 1940, patru ani mai târziu fiind urmat de Mușoiu. Printre ultimii care „sting becul” se află pacifistul Eugen Relgis, care părăsește țara în 1947.

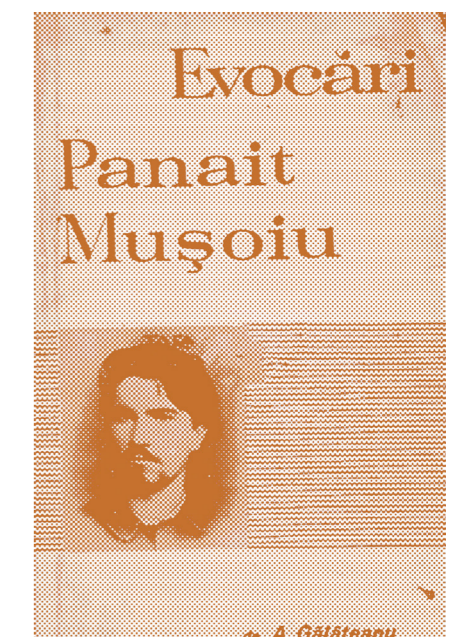
*

Au urmat zeci de ani în care, cel puțin din câte se știe în momentul de față, nu au existat în România persoane cu convingeri libertare asumate în mod public. Au fost aceia și acelea care, o dată plecate din țară, au descoperit anarhismul. A mai fost și tineretul anilor '80, care asculta primele casete cu muzică punk și încet-încet își asuma și **look**-ul. Au existat și câteva tentative de a trimite literatură libertară, pe filieră anarho-sindicalistă, din Franța în România, dar nu se știe dacă a avut vreun efect. Dar, în mare parte, perioada dintre 1947 și 1989 reprezintă un mister, o necunoscută cu foarte multe variabile.

Totuși, în perioada „necunoscutelor”, au fost publicate la edituri de stat câteva cărți care au o legătură

cu anarhismul: *Louise Michel* de D. Rosenzweig (1967), *Amintirile unui răzvrătit* de Piotr Kropotkin (1969), sau *Panait Mușoiu* de A. Gălățeanu și N. Gogoneață (1970). Cea din urmă făcea parte din colecția *Evocări*, în care a mai apărut și volumul *Ștefan Gheorghiu și epoca sa*, de M. Gh. Bujor (1968), dar și monografia dedicată lui Nicolae Codreanu de Stelian Neagoe (1970). Ștefan Gheorghiu a fost un militant sindicalist apropiat mai degrabă de partea revoluționară și chiar anarhistă a organizării muncitorești. A fost recuperat ulterior în iconografia socialismului de stat într-un mod care ignora tocmai dimensiunea antiautoritară a militanțismului său.

S-au scris și studii prin diverse reviste de specialitate, despre mișcarea socialistă în perioada sa de început, despre primele publicații socialiste sau despre Tudor Arghezi sau Garabet Ibrăileanu (primul îi era prieten de nădejde, al doilea a făcut școala împreună cu Mușoiu), în care apar și periodice libertare sau sunt amintite figuri ale mișcării anarhiste. În tonul textelor se poate resimți o urmă de rezervă atunci când se specifică (rar) că unele din aceste

persoane și periodice au fost sau doar au „cochetat” cu anarhismul. În anumite cazuri, cum era cel al revoluționarului și poetului bulgar Hristo Botev care a locuit mai mulți ani la Brăila și București, orientarea sa bakunistă nu putea fi ocolită. Desigur, critica anarhismului trebuia asumată de autori, ca o precauție ideologică minimă, astfel că, de cele mai multe ori nu ne putem da seama de adevăratele sentimente ale acestora.

Anarhiștii au mai apărut ca personaje în literatură, piese de teatru sau memorii. A fost mai mult cazul lui Panait Mușoiu care a fost totuși o figură marcantă a mișcării socialiste; asta pe lângă faptul că a fost și primul traducător al *Manifestului comunist* în română, precum și a altor texte marxiste.

Ar mai fi poate de amintit aici cartea lui Pierre-Joseph Proudhon, *Principiul artei și destinația ei socială*, apărută în românește în 1987.

Oricum, în afară de faptul că textele amintite au apărut într-o perioadă de relativă relaxare a regimului, urmare a îndepărtării lui Ceaușescu de URSS și de stalinism, în studiile și textele de istorie sau literatură, asumările ideologice militanților anarhiști sunt văzute fie drept o „naivitate a tinereții”, fie drept o eroare ideologică. Un caz reprezentativ este cel al prefeței românești la *Amintirile unui răzvrătit*, în care autorul admite importanța politică și intelectuală a lui Kropotkin, dar îi vede aderarea la anarhism ca pe o „greșeală”; sau cel al utopistului Iuliu Neagu-Negulescu a cărei perioadă de anarhism militant este chiar omisă cu totul.

Totuși, aceste fapte sunt mult mai „bune” decât discursul care fusese până la perioada de relaxare, pe vremea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, când peste tot se susținea că socialismul „cel bun”, cel materialist și științific, este numai acela venit din est, pe când anarhismul este o prostie și o naivitate occidentală, un socialism „rău” care trebuie potolit, pentru că nu are nicio potență revoluționară reală, fiind doar un individualism burghez ș.a.m.d. Niște falsități, dacă e să luăm în considerare istoria care ne prezintă că estul și anarhistele și anarhiștii de acolo (Mihail Bakunin, Piotr Kropotkin, Emma Goldman și Alexander Berkman, Nestor Mahno etc.) au jucat un rol foarte important în formarea și dezvoltarea anarhismului global, încă de la începuturi. Iar aceleași persoane erau adepte ale anarho-comunismului, o formă de anarhism care caută să reconcilieze individul și comunitatea, un curent majoritar și în care au participat și multe persoane care-l citeau pe Marx sau pe alți teoreticieni apropiați de viziunea

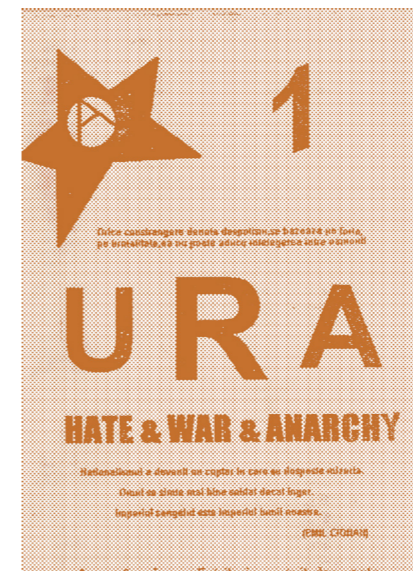
sa. Anarhismul nu se rezumă numai la un Max Stirner prost înțeles.

*

Anii '90 au marcat începutul celei de-a doua (re)nașteri a instituțiilor libertare. Prin intermediul scenei punk, care ia naștere în această perioadă, informația începe să fie produsă și diseminată într-un limbaj accesibil oricui. Este vorba în mare parte de zine, reviste și fluturași care prezintă scena și etica punk, practicile *do it yourself*, feminismul și anarhismul. Apar și traduceri scurte din clasicii Anarhiei, de la Emma Goldman, la Mihail Bakunin și alții, texte despre Războiul civil din Spania, despre lupta antifascistă ș.a.m.d. În fine, în 1997 apare și prima carte despre anarhism, publicată la o editură nesocialistă: *Anarhismul clasic: gândirea politică a lui Godwin, Proudhon, Bakunin și Kropotkin*, de George Crowder (Editura Antet). Fiind prima istorie a anarhismului apărută la noi după 1989, cu siguranță că este pasată din mână-n mână și citită pe nerăsuflăte.

Nouă ani și multe zine mai târziu, apare și *Istoria anarhismului* de Jean Préposiet (Editura Sirius). Ambele au fost, pentru foarte mulți ani, singurele texte introductive în limba română accesibile și în afara mișcării anarho-punk. Pe cea de-a doua am găsit-o și eu, într-o librărie, la doi ani după publicare, fiind prima mea carte „serioasă” într-ale anarhismului. Luasem toate librăriile din municipiul D. la rând, iar în fiecare librărie mă uitam prin fiecare volum în parte, având un crez naiv că voi găsi multe cărți despre anarhism. Am găsit-o doar pe aceasta, bucurându-mă că măcar aceasta a fost să fie. Ulterior, volumul a circulat pe la mai toți prietenii mei interesați de anarhism.

În orașele în care scena anarho-punk era activă, pe lângă prezența acestor fanzine, fluturași și broșuri, se organizau și concerte și festivaluri de muzică (dar nu numai), care constituiau prilejuri bune pentru răspândirea textelor și materialelor cu pricina. Cu timpul, aceste orașe (Craiova, Timișoara, București etc.) au devenit foarte importante, iar tot mai multă lume din alte orașe a început să îmbrățișeze etica, ideile și *look*-ul punk. Atunci când avea loc un concert în Timișoara, de exemplu, oamenii din orașele din împrejurimi se organizau și se ducea la concert în grup. Ocazie cu care multă lume făcea cunoștință atât cu altă lume, cât și cu lumea libertară. La fel a fost și în cazul meu și a multor alți oameni care încă suntem

prezente și prezenți în scena punk și/sau în mișcarea anarhistă.

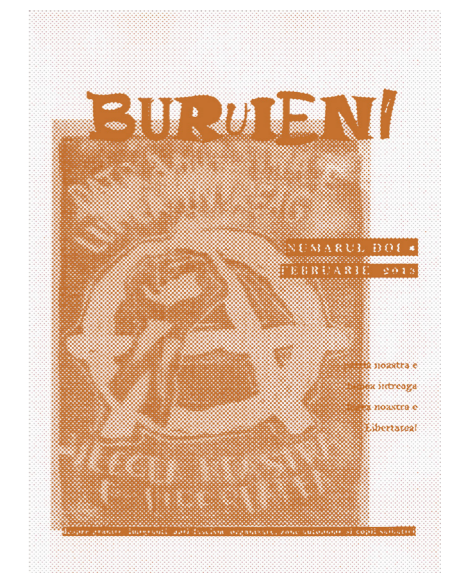
Desigur, oamenii se adunau din mai multe orașe și la organizarea unor marșuri comemorative (9 noiembrie), proteste antifasciste (anti-Noua Dreaptă) sau anti-război (cel din Irak), ori pentru acțiuni de tip „hrană nu bombe”. Aceste momente erau ocaziile de a pune în practică cele discutate, citite și învățate și de a da trecătorilor fluturași informativi.

Fiecare spațiu autonom/alternativ care a existat din '90 încoace (ca mai toate cluburile socialiste, anarhiste, muncitorești din vremurile vechi), pe lângă latura culturală a „jocului de glezne” pe ritmuri punk, avea și o bibliotecă îngrijită de colectivă locală. Foarte mulți ani, punk-ul și bibliotecile au mers umăr lângă umăr (și continuă să meargă așa și azi, într-o formă sau alta). Pe lângă producția locală de propagandă, bibliotecile conțineau și materiale în alte limbi, aduse de tovarășele și tovarășii care se mutaseră din țară și locuiau prin *squat*-uri, revenind în țară doar din când în când. Ceea ce a însemnat că, trecute din mână în mână, din spațiu în spațiu, aceste biblioteci au devenit cu timpul veritabile colecții și arhive. Nu e,

așadar, o surpriză că primele materiale care au intrat în colecția on-line a Anarhivei au aparținut fie unor biblioteci anarhiste, fie unor colecții personale.

Încet dar sigur, și mai ales după evenimentele zilelor anti-NATO din 2008, încep să apară colective care-și asumă o muncă mai specifică, fiind mai degrabă concentrate pe scrierea sau traducerea unor texte libertare, fie de istorie, fie de teorie, decât pe muzica și cultura punk (adică concerte, recenzii, materiale legate de această scenă etc.). Unele dintre aceste noi inițiative au aparținut noii generații de atunci, nemaifiind neapărat concentrate în marile orașe.

Luând în considerare materialele arhivate până acum pe *Anarhiva* și *Biblioteca Anarhistă*, perioada care începe prin 2008-2009 și care continuă până undeva prin 2015 îmi pare a fi perioada de după 1989 în care s-au scris și s-au tradus cele mai multe texte. Fie că vorbim despre anarhismul clasic (sindicalist, comunist, feminist) sau despre curentele antietatiste apărute după cel de-al doilea război mondial (Internaționala Situaționistă, primitivismul etc.), zeci de texte au fost traduse (mai

bine sau mai rău). Acestea erau, în mai toate din cazurile, postate pe blogurile colectivelor în cauză, dar au fost și situații în care apăreau sub forma unor broșuri sau cărți, tipărite la o calitate destul de bună și care circulau alături de ultimele apariții din zona fanzinelor punk și „artsy” sau a revistelor anarhiste. E posibil ca această „explozie” să fi fost facilitată și de extinderea internetului și apariția textelor originale pe diverse site-uri (un lucru mai greu de conceput în anii *dial-up*-ului și a *internet cafe*-urilor); precum și a Google Translate-ului, care era mai rapid în a soluționa o necunoscută decât era un dicționar fizic, cu sute de pagini, chiar dacă uneori făcea greșeli urâte.

Din 2014-2015 se produc noi schimbări. Acestea nu au legătură doar cu contextul de atunci (de exemplu, faptul că protestele de stradă din 2012-2013 s-au transformat în proteste de dreapta, din care se vor naște ulterior forțe politice de dreapta și de extrema dreaptă), dar și de schimbările din cadrul mișcării care continua să crească puțin câte puțin, având spații și procese colective noi, cauzate de unele dezamăgiri care s-au tot adunat de câțiva ani.

Apar și primele colective editoriale asumate, dar, în paralel, tot mai puține alte colective aleg să aibă o constanță în a scrie sau a traduce, deoarece încep să se concentreze și să se specializeze în alte domenii, care continuă să existe și astăzi și produc o altfel de cunoaștere (de exemplu, grădăritul și producția de alimente de bază și a celor gătite).

Încet, dar sigur, dispar zinele, ziarele și revistele (specific) libertare. Golul care s-a creat a fost umplut de noul val de feminism radical și intersecționalism, curente care au prins amploare și care de multe ori s-au reintersectat și cu anarhismul. Ceea ce a fost super, deoarece a fost și continuă să fie nevoie de asta. Acest nou val a adus foarte multe schimbări pentru multe persoane, chiar și pentru cele asumate politic, precum și o deschidere (bilaterală) către/dinspre persoane noi, din afara arealului ideilor libertare. De asemenea, au fost inițiate o serie de discuții necesare, amintind adeseori de faptul că e nevoie și de altfel de practici de organizare (de exemplu unele care să includă mai multă grijă și atenție față de sine și altele/alții). Tot mai multe persoane au început să se dedice unor cauze punctuale, precum lupta persoanelor române împotriva rasismului ori justiția locativă pentru persoanele defavorizate.

În orice caz, pentru multă lume, această perioadă ne este cea mai cunoscută, deoarece am trăit-o, o trăim, o vedem. Uneori însă avem tendința de a uita că toate procesele trec prin schimbări, chiar și atunci când luăm parte la ele, când suntem cele și cei care facem ca procesele să meargă înainte prin transformările prin care trecem fiecare dintre noi.

*

Adevărat, trecem printr-o perioadă în care nu se mai traduc anual zeci de texte anarhiste, probabil și din cauza faptului că internetul și cunoașterea a cel puțin unei alte limbi străine au devenit foarte răspândite. Astfel, multe persoane aleg să citească direct în limba străină pe care o cunosc sau să folosească, în scop propriu, aplicațiile de traducere automată, care au ajuns tot mai performante.

În afară de asta, trebuie să ne bucurăm că, în sfârșit, încep să fie publicate (la edituri nesocialiste) tot mai multe cărți despre (sau inspirate de) ideile libertare. *Istoriei anarhismului* scrisă de Jean Préposiet și publicată în limba română în 2006 i-a urmat abia în 2018 un alt volum cu tematică anarhistă. Este vorba de cartea Evgheniei Iaroslavskaja-Markon,

publicată la Corint sub titlul *O revoltată în Rusia bolșevică*.

Alte titluri, în ordinea apariției lor, au fost Ruth Kinna, *Guvernarea nimănui. Anarhismul în teorie și practică* (Cetatea de Scaun, 2019), David Graeber, *Datoria. Primii 5000 de ani* (Art, 2020), Piotr Kropotkin, *Pâine și libertate* (Alexandria, 2022), David Graeber și David Wengrow, *Zorii tuturor lucrurilor. O nouă istorie a omenirii* (Polirom, 2022).

O prezență constantă, încă de la începutul anilor '90 au fost cărțile autoarei genurilor *fantasy* și științifico-fantastic, Ursula Kroeber Le Guin, atât de importante pentru multe și mulți dintre noi. Inițial găsite prin bibliotecile familiei sau ale cunoscuților, *Deposedații*, *Mâna stângă a întunericului* și *Lumii îi spuneau pădure* au reapărut de curând pe rafturile librăriilor, în ediții noi, alături de noi traduceri (ca de exemplu *Sfâșierea cerului*, *Orașul iluziilor*).

Pe lângă aceste volume, avem și pe acelea publicate la colectivele editoriale libertare, care, din păcate, nu sunt de găsit în librării (iar multe din cele mai vechi nici „pe sub mână”). La care se adaugă și titlurile apărute la noile edituri de stânga și progresiste din România. Multe sunt binevenite în bibliotecile individuale și comune, devenind părți importante ale culturilor noastre alternative, culturi care se formează continuu.

*

Aflându-ne într-o perioadă în care extrema dreaptă devine tot mai puternică, iar acele zone ale socialismului care și-au asumat o poziție „statistă” și autoritară devin tot mai vocale, mai vizibile și mai nostalgice după vremurile demult apuse, consider că este momentul ca, pe lângă textele feministe și cele intersecționale, să ne asumăm și o mai mare implicare în instituțiile care produc informație și cultură antiautoritară, fie ea dinspre anarhism sau marxism. Deoarece acestea, alături de feminismul radical și intersecționalism, pot crea o viziune mai largă cu privire la ce înseamnă, de fapt, o alternativă antiautoritară.

Nu e vorba aici numai de teorie sau de istorie, ci și despre a consemna experiențele noastre individuale sau colective, reflectând la ce a funcționat și ce nu, dar și la ce credem că ar fi mai „bine” pentru orașul, regiunea sau geografia în care ne aflăm, pe baza experiențelor noastre, dintr-un punct de vedere antiautoritar.

E nevoie să inițiem mai des discuții, iar astfel să putem crea o nouă conștiință și atitudine, inspirată de

anarhism, de dorința de a cunoaște totul și de a chestiona totul. O unealtă critică, un set de valori și principii, care trebuie să fie accesibile oricui, care se pot schimba după nevoile și capacitățile fiecăruia dintre noi și a comunităților din care facem parte și a căror uz nu va putea duce niciodată la dominație, discriminare și ierarhii bazate pe exploatare și subjugare. Ci, mai degrabă,

către eliberare, deschidere, îmbrățișarea unei vieți individuale și colective mai demne și mai respectuoase.

Și nu în ultimul rând, trebuie să ne gândim la un fapt destul de simplu: dacă ar fi existat o continuitate și în perioada 1947-1989, cu siguranță am fi avut astăzi o dezvoltare mult mai vizibilă, poate mai apropiată de tradițiile libertare din alte țări, sau chiar de cele marxiste locale. În ideea în care unele tradiții din alte geografii au cel puțin 100 de ani. Iar cele marxiste locale au acces la zeci și sute de cărți de istorie, teorie, literatură, practică a căror proces de scriere și traducere în limba română se întâmplă fără oprire (poate doar cu mici pauze) de zeci de ani.

Dar lucrăm cu ce avem și poate că e mai bine că am început și a doua oară ceea ce în alte părți doar se continuă și nu se mai chestionează. Ar fi bine ca de data aceasta să avem grijă la continuitate, să avem grijă să primim alături de noi pe cele și cei mai tineri, pe cele și cei cu viziuni și idei proaspete, pe cele și cei cu critici

constructive diferite, pe cele și cei cu practici de un alt fel.

Căci, și o repet, cel mai important este să cunoaștem totul, dar să și chestionăm totul.

Text: C. Ganait
Redactare: A. Răvășel
3 ianuarie 2023

SELECȚIE DE TEXTE: Din istoria anarhismului în România:

GHEORGHE LEVEZAN, UN STUDENT DIN ROMÂNIA ÎN MIȘCAREA ANARHISTĂ INTERNAȚIONALĂ (1890)

Născut într-o familie înstărită din Bacău în 1867 (sau, după alte surse, 1869), Georges Levezan (sau Gheorghe Livezean) a ajuns la Paris în 1887 pentru a studia matematica. Aici a înființat Grupul Internațional al Studenților Anarhiști („Groupe international d'étudiants anarchistes”) și a scris un „Manifest adresat studenților din întreaga lume”. Tipărit în 40.000 de exemplare, textul a fost distribuit împreună cu *La Révolte*, publicație anarhistă din Paris editată de Jean Grave, unul din apropiații lui Piotr Kropotkin și Élisée Reclus.

Levezan a fost apropiat și de colectivul care a scos periodicul anarho-comunist *Răzvrătirea* din Focșani (1891), fiind în același timp colaborator la *La Révolte*.

La începutul anului 1889, în timp ce se îndrepta spre România pentru a-și vizita familia, a fost arestat la granița elvețiano-austriacă. În bagaje sale poliția a găsit mai multe numere din *Le Révolté*, publicație scoasă de Piotr Kropotkin în Elveția, și din *La Révolte*. A fost totuși eliberat la scurt timp după aceea, autoritățile austriece fiind informate că Levezan era fiul unui deputat român.

Arestat din nou în Franța, în ajunul manifestației de 1 mai din 1890, Levezan a fost acuzat de „incitare la revoltă” și „propaganda socialistă” pentru publicarea manifestului adresat studenților, iar la 28 mai 1890 a primit ordin de expulzare din Franța. Într-o scrisoare publicată în *La Révolte* (nr. din 14 iunie 1890), Levezan relatează astfel experiența expulzării:

Luni am plecat din depou într-o trăsură, legați doi câte doi cu cătușe. Eu eram cu tovarășul Consorti. Când am ajuns la Gare du Nord, am schimbat trăsura pe vagonul de detenție. De îndată ce ușile s-au închis, cătușele ne-au fost desfăcute și am fost duși în celule. Abia ne puteam mișca. Am stat așa de luni seara până miercuri dimineața! Miercuri dimineața am coborât, așadar, din tren și, încătușați iarăși câte doi, am traversat orașul pe jos pentru a merge la jandarmeria din Tourcoing, unde am petrecut trei ore și jumătate. Puși din nou în lanțuri și însoțiți de un jandarm și de un brigadier, ne-am îndreptat spre frontiera belgiană. Am fost predați în mâinile jandarmilor belgieni. Am fost supuși unui interogatoriu [la un comerciant de vinuri]. Belgienii aveau dreptul să intre în Belgia, dar „străinii” erau întorși înapoi în Franța. Pentru că nicio țară nu ne dorea, am fi rămas în zona neutră, dacă jandarmii ne-ar fi permis să rămânem acolo. Dezlegarea acestei

probleme ne-a venit tot de la jandarmii belgieni: să intrăm în Belgia pe altă cale, cu riscul însă de a fi prinși de alți jandarmi. După-amiază, jandarmii și-au luat puștile, ne-au condus câțiva pași spre hotar, spunându-ne pe un ton solemn: „Aici este Franța, unde trebuie să vă întoarceți”; iar apoi au revenit la negustorul de vinuri. Noi am pornit însă pe altă parte pentru a ajunge la Moucron, iar de acolo am luat trenul spre Bruxelles, unde am sosit seara.

Levezan a ajuns într-un final la Geneva, în Elveția. Numele său a apărut pe o listă de anarhiști întocmită de poliția feroviară pentru „supravegherea frontiere-lor”. La Geneva, a participat la mai multe adunări și manifestații ale anarhiștilor și a fost pentru o vreme profesor de matematică.

În vara anului 1891, a încercat, împreună cu alți anarhiști, să participe la Congresul socialist din Bruxelles. Delegații anarhiști au fost însă împiedicați să ia parte la lucrările congresului dominat de social-democrați și, într-un final, au fost expulzați din Belgia cu ajutorul poliției. Episodul este relatat și în ultimul număr din *Răzvrătirea*.

În ianuarie 1894, numele său a apărut într-o listă de corespondenți ai ziarelor anarhiste întocmită de poliția franceză.

În 1897, Gheorghe Levezan, aflat în România, îi trimite lui Max Nettlau câteva corecturi la volumul *Bibliographie de l'anarchie*, publicat de istoricul liber-tar la Bruxelles. Lucrarea cuprinde și un capitol dedicat publicațiilor anarhiste din România de la acea vreme.

O vreme îndelungată, Levezan dispăre, reapărând în 1935, la Paris. Între timp reușise să-și ia cetățenia franceză, câștigându-și existența, se pare, din colaborarea la diferite publicații franceze. Ultimii ani ai vieții și-i petrece însă în mizerie. Își pierde casa pe care o avea în Île de France și trăiește în condiții tot mai grele, alături de Carmen Mathieu, artistă parizi-ană. Aceasta se sinucide în 1935, înecându-se în Sena. Levezan e interogată de autorități în legătură cu moar-tea acesteia, eliberat, pentru a fi mai apoi arestat pen-tru „vagabondaj”.

Nu se cunosc împrejurările sau locul morții lui Georges Levezan, care cel mai probabil a rămas în Franța până la finalul vieții.

MANIFEST CĂTRE STUDENȚII DIN ÎNTREAGA LUME (1890)

Tovarăși,

Acum ceva vreme o idee a răsărit printre noi și a parcurs deja o lungă cale, ideea că există ceva ce-i unește pe oamenii dincolo de frontierele statelor, iar acest ceva ar putea să fie cultul idealului, aspirația comună către libertate și justiție.

Legăturile de amiciție care din fericire s-au înfiripat între noi merită să fie tot mai apropiate și puternice, însă nu doar prin simple acte de curtoazie, ci prin schimbul neîncetat de idei și prin practica solidarității.

Tovarăși,

Orice s-ar spune, vremurile nu sunt prielnice libertății, iar noi, studenții, nu putem să nu resimțim din plin efectele luptelor de pe scena politică.

În timp ce în această țară [Franța] s-a încercat atragerea noastră în rivalitățile jalnice dintre o coterie aflată la putere și una care aspiră să pună mâna pe ea; în timp ce în Italia, un guvern așa-zis liberal permite ca „agenții de ordine” să năvălească în universități, într-o altă țară, în Rusia – a cărei tinerime am ajuns s-o stimăm și s-o admirăm pentru faptele sale eroice, în timp ce guvernele noastre îl admiră și adoră pe despotul care a făcut deja atâtea victime în rândurile acesteia – sunt pedepsiți sute de studenți pentru vina de a fi fremătat de groază la auzul oribilelor masacre comise împotriva exilaților politici.

Suntem încredințați că dăm glas sentimentelor tinerimii universitare din întreaga lume declarându-ne aici simpatia profundă pentru tinerii curajoși care luptă în Rusia și transmițându-le cele mai bune gânduri pentru triumful Cauzei căreia i-au închinat viețile lor.

Tovarăși,

Nu încape îndoială că, în acest moment, aristocrația rusă reprezintă un anacronism; însă el nu este singurul în Europa. Dacă privim în jurul nostru, trebuie să recunoaștem că tot sistemul economic și politic actual reprezintă un uluitor anacronism. Împărțirea societății în clase, condiția salarială, care nu e decât o iobăgie abia mascată, sistemul reprezentativ, feudal prin natura și originile sale, toate sunt rămășițele unei epoci pe care am crezut-o

demult apusă. Trăim într-o perioadă de tranziție, chiar dacă avem impresia că ne aflăm în mijlocul unei civilizații aproape perfecte. Și resimțim cu toții efectele luptelor, crizelor, antagonismelor care azi sunt poate mai teribile, mai ascuțite, mai violente ca niciodată.

Trebuie, tovarăși, să ne facem partea. La vremea lor, părinții noștri au fost revoluționari. Acum, că și-au făcut un rost, își neagă principiile de odinioară. Acum nu mai au decât interese. Aceste interese constau – nu are folos să ascundem faptul – în oprimarea și exploatarea revoltătoare a celor mulți.

Nu doar că bogăția clasei dominante crește odată cu mizeria poporului, ci ea e udată și hrănită în fiecare zi cu lacrimile și sângele plebei. Toate sofismele economiei politice n-au reușit să ascundă acest adevăr, ale cărui dovezi ne cad neîncetat sub ochi. Însă noi, tânăra generație, ale cărei mâini nu s-au înmuiat încă în sângele muncitorului și care visăm la dreptate și bunăstare pentru toată lumea, suntem chemați azi să alegem.

Fie, dând uitării interesele noastre personale și de clasă, să ne contopim în masa revoluțiilor, împotriva acestui sistem monstruos de înșelăciune și tiranie, la fel de monstruos ca oricare altul care i-a precedat. Fie să ne facem complicii tuturor infamiilor și injustițiilor de care se face zi de zi vinovată societatea actuală.

Noi înșine suntem victimele unei exploatare intelectuale cu mult mai grozavă decât exploatarea materială căreia îi este supus muncitorul. Acestuia nu i se cere decât forța musculară, câteodată sănătatea și viața. Nouă ni se cere inteligența și conștiința, doar pentru a ni se reproșa docilitatea și pentru ca, în discursurile oficiale, să fie deplânsă [ipocrit] corupția de care este atinsă generația actuală.

Școala e o cazarmă în care suntem dresați să ne supunem pasiv și orbește legilor și statului, în care inteligența ne este sufocată sub povara examenelor și programelor oficiale. Măine, când ne vom fi eliberat de această corvoadă, vom avea inefabila consolare de a trece prin fața paturilor miilor de bolnavi pentru a constata numărul de victime care se datorează

organizării societății contemporane. Vom deveni temniceri pentru miile de muncitori care lucrează pentru a-l îmbogăți pe un singur capitalist. Vom intra în cariere administrative și astfel vom participa la jaful bunului public. Va părea că le vom comanda altora, în vreme ce nu vom fi, de fapt, decât unelte mizerabile în mâinile celor mai puternici decât noi. Ne vor fi date, fără îndoială, funcții mizerabile, care însă nu vor putea să ne procure o satisfacție egală cu cea resimțită de cel care, pentru a trăi în adevăr, a ales să trăiască în sărăcie.

În schimbul acestor jalnice avantaje ni se va cere să nu avem principii, nici sentimente pentru suferințele altuia; ni se va cere să renunțăm la independența noastră, să ne plecăm în fața superiorilor noștri, să ne supunem, așa cum trebuie și în prezent s-o facem, intrigilor, injustiției și tuturor lucrurilor care ne revoltă conștiința și ne rănesc demnitatea.

Nu putem avea, deci, ezitări. Cei care nu-și urmăresc decât propriul interes, cei care-și fac vise de putere, bogății și plăcere și care avansează, prin ignominie, spre prăpastie, să-și continue drumul. Noi ne despărțim de ei.

Ne dorim să luptăm, alături de Proletariat, în lupta emancipării, însă nu a unei clase sau a alteia, ci a neamului omenesc. Scopul nostru va fi tocmai de a împiedica ca Revoluția socială să degenereze în răzvrătire de clasă, ceea ce va însemna să ne poziționăm ca adversari hotărâți ai oricărei tiranii, vechi sau noi, chit că ar fi triania celui de-al treilea, al patrula sau al cincilea Stat.

Rolul nostru este să subminăm fundamentele ordinii actuale, doborând prejudecățile care au cuprins masele. Și, pentru că o revoluție socială este oricum de neocolit în acest moment, s-o înfăptuim până la capăt, pentru ca, în calitate de revoluție violentă, să fie cel puțin ultima.

Tovarăși,

Este limpede că azi chestiunea socială se impune atenției oricărui spirit cultivat sau necultivat și tuturor oamenilor de suflet. Doar oamenii politici, miniștrii și, uneori, profesorii oficiali o privesc neîncredere

și părtinire; căci în orice îmbunătățire a vieții muncitorilor ei văd o injurie la adresa privilegiilor de care se bucură, o amenințare la adresa intereselor lor. Sunt atât de obișnuiți să considere că societatea nu există decât pentru propriul folos, pentru propria satisfacție și preamărire, încât, la fel ca toate clasele dominante, la fel ca patricienii romani și stăpânii feudali, pretind că doar societatea care le permite unor intriganți și escroci desăvârșiți să-i guverneze pe așa-ziii cetățeni liberi e cu putință.

Noi, care suntem tineri, avem prea multă încredere în umanitate, în forțele și resursele ei, pentru a putea să acceptăm că lumea e condamnată să îndure pe vecie trista-i soartă actuală. Studiul istorie ne-a învățat că e în firea claselor conducătoare și avute să se opună oricărui progres, până și celui mai justificat, că adevărul este mereu de partea celor persecutați și a răzvrătiților și că adevărul ajunge mereu să triumfe.

Vrem, așadar, să profităm de tinerețea noastră pentru a da uitării prejudecățile de clasă, pentru a ne răzvrăti împotriva tuturor intereselor aparente și de moment, în numele veritabilelor noastre interese și al intereselor celor care ne urmează. Vrem să uităm de poziția socială în care ne-am născut și să ne amintim doar de a fi

oameni. Vrem să avem o inimă care să bată pentru suferințele aproapelui nostru.

Într-adevăr, la fel cum li se repeta și muncitorilor, pare că ni se spune și nouă că nu trebuie să ne amestecăm în treburile politice, că trebuie să ne sfârșim înainte de toate educația. Știm însă ce înseamnă această educație. Știința care ni se administrează este aproape fără greș o adversară jurată a tuturor aspirațiilor nobile și umanitare. E o unealtă a guvernării, iar cei care o predau sunt oameni interesați de păstrarea ordinii actuale, cu orice preț. Nu avem încredere în această educație împotriva căreia simțim că toată ființa noastră se revoltă.

E drept că suntem tineri. Însă nu ești niciodată prea tânăr pentru a face bine. Nu tot tineri au fost și numeroșii eroi ai revoluțiilor de la 1789, 1848 și 1871? N-au fost tineri eroii revoluției italiene, de la Emanuele de Deo la Louis la Vista, morți pe eșafod sau pe baricade? Nu tineri sunt și martirii noii Rusii, care sfidează cea mai puternică autocrație și merg în întâmpinarea morții pentru a grăbi ceasul izbăvirii unui mare popor?

Nici vremurile nu ne permit să așteptăm. În toate țările lumii se anunță evenimente grave. Mulțimile devin tot mai puțin răbdătoare cu jugul pe care-l suportă,

muncitorii se adună împreună, se înțeleg și se revoltă.

Nu mai trebuie, nu mai vrem, nici nu mai putem să rămânem simpli spectatori impasibili la lupta care se dă azi în jurul nostru. Acea barieră de prejudecăți care ne împiedica să comunicăm cu muncitorii, să-i recunoaștem drept frați, să-i înțelegem și să fim înțeleși de ei, să fraternizăm și să ne întrajutorăm, vrem s-o depășim, s-o distrugem. Ne dorim să îmbrățișăm cauza muncitorilor, care este și cauza noastră, căci ea este cauza libertății și a progresului.

Să ne amintim de vremurile când studentul liber purta din loc în loc flamura adevărului și a răzvrătirii și știa să înfrunte persecuțiile și chiar moartea. Să readucem la viață, dacă e posibil, acele vremuri. Iar dacă nu se poate, să știm măcar să luptăm alături de proletar, care nu se luptă doar pentru a se elibera pe sine din mizerie și servitute, ci și pentru a asigura umanității întregi un viitor de libertate și bunăstare.

Trăiască Revoluția Socială!

Trăiască Cauza Muncitorilor!

Trăiască Anarhia!

Grupul Internațional al Studenților Anarhiști

lată ce scriau ei despre chestiunea sufragiului universal și a cooptării mișcării socialiste în politica (și logica) electorală burgheză:

Dușmanii noștri, burghezi, în care intră și închipuiții apărători ai muncitorilor, socialiștii setoși de deputăție, au încercat să ne înnegrească în fel și chip... Vom striga însă sus și tare că într-adevăr suntem anarhiști, că suntem destructori, însă destructorii acestei ticăloase stări de

MIȘCAREA SOCIALĂ (1897)

Mișcarea socială (1897) a fost una dintre cele mai importante tribune ale anarhismului și ideilor revoluționare din România sfârșitului de veac XIX. Deși a apărut doar timp de un an, în 1897, în colecția revistei au fost publicate 35 de numere săptămânale.

Mișcarea socială era scoasă de Panait Mușoiu și Panait Zosîn, la revistă colaborând și alți scriitori și militanți cu simpatii anti-autoritare: utopistul Iuliu Neagu, militantul anarho-sindicalist Gheorghe Mărculescu, poetul Mircea Demetriade, inventatorul Gheorghe Varlaam-Ghițescu, ori Dascălu Sava, anarhist din Focșani cu origini evreiești, care va fi expulzat la un moment dat din țară pentru activitatea sa politică.

Publicația a anunțat, ca format, teme și stil, *Revista Ideei*, care a început să apară abia în 1900. *Mișcarea socială* poate fi considerată un prim pas în vederea încheșării unei mișcări libertare propriu-zise în România.

Colecția revistei merită parcursă și pentru calitatea textelor publicate, de la articole originale, la traduceri din clasicii literaturii socialiste și anarhiste de atunci. Mușoiu și Zosîn se poziționau, printre altele, critic față de exclusivismul și „sectarismul” social-democraților de atunci, susținând că în sânul mișcării muncitorești trebuie recunoscută libertatea de a gândi și de a se organiza fiecare conform propriilor concepții. Un text revelator este și scrisoarea deschisă pe care cei doi redactori o trimit Congresului Internațional din Londra, de unde anarhiștii fuseseră izgoniți. Viziunea la care cei doi subscriu este cea a unui „socialism integral”, nesectar și neautoritar, fără ierarhii, șefi și dogme.

Alte teme abordate sunt situația muncitorilor și țăranilor din România, represiunile împotriva anarhiștilor din întreaga lume, necesitatea susținerii mișcării de emancipare a femeilor, răspândirea științei, libertatea de cugetare, uniunile libere, dar și articole istorice, cum este seria dedicată Comunei din Paris, ori relatări de la greve etc.

lucruri, sfărâmătorii societății capitaliste, a proprietății individuale și a tuturor așezămintelor de legi și de stăpânire.

În colecția anarhivată puteți găsi și răsfoi trei dintre cele patru numere apărute.

Influența lui Kropotkin asupra militanților anarhiști din România de la acea vreme este una evidentă. În același timp, în paginile revistei se găsesc numeroase texte dedicate lui Élisée Reclus, Jean Grave, Louise Michel, Mihail Bakunin, Jean-Marie Guyau și altora. Tot în *Mișcarea socială* apare și prima traducere din Henry David Thoreau în limba română. Mușoiu traduce două fragmente din „Nesupunerea civică”, pe care le intitulă sugestiv „Nu vă potriviți legilor!”

În „Școala faptului”, un alt articol semnat de Panait Mușoiu, acesta nota:

Dar care au să ne fie aume purtările noastre modificate? Mai întâi o indiferență totală față de ceea ce e orânduit, de regulile care slujesc lumii acum drept călăuză. Vom apăra pe cei năpăstuiți de la tribuna presei, de la tribuna publică, de la tribuna juraților; vom vizita închisorile polițienești și administrative în care zac atâția inși de multe ori din nazul unui slujbaș rău nărvit; vom vizita și închisorile mai mari, să ne încredințăm de-a dreptul de ceea ce se petrece prin bolțile lor, din care n-are cum să pătrundă până la noi, afară, suspinul unor torturați; vom merge, vom străbate pretutindeni să punem o stavilă abuzului și samavolniciei, să ne arătăm solidaritatea cu toți tovarășii de suferință.

Puteți descoperi întreaga colecție a *Mișcării sociale* (1897) în arhivă.

RĂZVRĂTIREA (1891)

Între iulie și septembrie 1891, apărea la Focșani *Răzvrătirea*, prima publicație care și-a asumat în mod deschis, încă din (sub)titlu, orientarea anarhistă: „Organ comunist-anarhist”. Revista ar fi trebuit să se numească inițial „Omul Liber”, titlul fiind folosit ulterior ca pseudonim pentru a semna articolele publicate. Publicația a avut doar patru numere, încetându-și apariția cel mai probabil din lipsa fondurilor.

Apariția la Focșani a primei reviste declarat anarhiste din România nu ar trebui să fie o surpriză, în oraș existând, încă din anii 1880, câteva mici „nuclee” anti-autoritare. Un exemplu grăitor în acest sens este publicarea în 1884/85, tot la Focșani, a primei ediții românești din *Dumnezeu și statul* de Mihail Bakunin, traducere pierdută azi. Traducerea românească din 1884/85 s-a numărat printre primele traduceri ale

faimoasei lucrări, apărută inițial la Geneva, în 1882. Pentru comparație, prima ediție în engleză a apărut în 1883, traducerea aparținându-i lui Benjamin Tucker.

Marea parte a articolelor din *Răzvrătirea* erau texte de popularizare a principiilor și noțiunilor anarhiste: „Anarhia”, „propaganda prin fapt”, anarhismul comunist etc.; dar și a perspectivei libertare asupra „sufragiului universal”, „partidelor”, „guvernării”, „armatei” etc.

În disputa care i-a împărțit la acea vreme pe socialiștii români între cei care-și doreau înființarea unui partid „al clasei muncitoare” și cei care respingeau hotărât „electoralismul”, redactorii *Răzvrătirii* s-au poziționat clar alături de aceștia din urmă și de cea mai cunoscută voce a taberei anarhiste de atunci, Panait Mușoiu.

CERCUL „PROPAGANDA SINDICALISTĂ” DIN PLOIEȘTI ȘI MANIFESTUL „RĂSBOI RĂSBOIULUI!” (1912)

În preajma primului război balcanic, în 1912, a apărut manifestul „Război războiului”. Acesta fusese tipărit și răspândit de cercul „Propaganda Sindicalistă” din Ploiești, din care făceau parte mai mulți militanți ai mișcării muncitorești, sindicaliști revoluționari și anarhiști. La redactarea textului au participat, se pare, Ștefan Gheorghiu, Constantin Mănescu și Alexandru Vodă. Văzând în manifest un „îndemn la dezertare”, autoritățile au dispus confiscarea tuturor

exemplarelor disponibile și arestarea celor implicați: Ștefan Gheorghiu, Constantin Mănescu și tipograful T. Ionescu. Aceștia au fost ținuți în închisoare timp de o lună, fiind ulterior judecați și condamnați pentru „anti-patriotism și anti-militarism”.

O copie a manifestului original, a cărei transcriere integrală o redăm în cele ce urmează, poate fi citită în colecția arhivată.

RĂSBOI RĂSBOIULUI!

Patriotismul este tatăl monstrului ce se cheamă război.

Să dezarmăm noi înșine!

De câțva timp, peninsula balcanică e cuprinsă de frigurile războiului. Bulgaria, Serbia, Grecia, Turcia, până și mititelul Muntenegru, și-au mobilizat forțele armate. Mai mult de un milion de oameni înarmați până-n dinți cu cele mai ucigătoare arme stau față în față, gata ca la un semn al stăpânilor să se arunce cu furie unii contra altora.

Lașitatea morală, obișnuința de a te supune fără murmur ordinelor celor mai idioate, ticăloase și imorale, cultul forței brutale și religia violenței, rezultate ale educației patriotice și ale cazarmei, își dau roadele azi.

Poporul muncitor, amețit de tiradele sfărătoare și înflăcărate, în care cuvintele de patrie, patriotism, apărare națională sunt luate în deșert, e târât spre nebunie, hidoșenie și crimă. Dintr-o clipă în alta ne putem aștepta ca sângeroasa încăierare să izbucnească. Atunci, toată bestia din om va ieși la iveală, toate influențele ancestrale adormite de civilizație vor fi trezite și vom asista la crime ce vor însângera din nou paginile istoriei timpurilor noastre de pretinsă civilizație.

Vom vedea puse la încercare pe pielea proletarilor cele mai teribile unelte de distrugere, toate mașinile infernale pe care blânzii savanți le-au iscodit în pacea și liniștea cabinetelor lor de lucru: torpile aeriene, mine flotante, submarine, pistoale automate, puști cu repetiție, tunuri cu tir

rapid, aeroplane, dirijabile enorme, mitralii, explozibile ultima formulă, proiectile ultimul model etc. Vom asista la masacre în masă, la lumina electrică și cu ajutorul telegrafiei fără fir!

Și acum, pentru ce aceste râuri de sânge omenesc, pentru ce aceste grămezi de cadavre? Pentru ce aceste suferințe, pentru ce această ne bună distrugere de bogății și bunuri ce cu greutate au putut fi înfăptuite? Pentru ce irosirea în mod netrebnic a atâtor vieți, a atâtor energii, a atâtui eroism?

Numai și numai spre a se ști dacă biata Macedonie trebuie să fie exploatată și definitiv stăpânită de marii financiari, proprietari, învârtitori de afaceri, politicieni, stăpâni ai bogățiilor sociale... Oricum veți suci și întoarce și chinui chestiunea, pentru poporul muncitor și producător, ea n-are alt înțeles.

lată pentru ce, în plin secol de pretinsă lumină, vom avea războiul aici, în preajma noastră; și nu se știe de nu s-o întinde ca o pecingine, punând în flăcări întreaga Europă.

lată pentru ce azi, când pretutindeni nu e vorba decât de dezarmare, de pace, când suveranii și miniștrii nu-și deschid pliscurile decât ca să ne asigure că neprețuita lor dorință e de-a statornici pacea lumii, nebunia războiului e pe cale de a se dezlănți cu furie!

Vom ști oare noi, muncitorimea, să tragem cel puțin învățăminte din aceste evenimente? Ne vom pătrunde oare că, de la gura acelor a căror viață întreagă nu e decât hrăpire și violență, dorință de

stăpânire și bogății, orice cuvânt de pace e o minciună și o ipocrizie nerușinată?

Dacă voim ca crimele războiului să ia sfârșit, atunci să refuzăm de-a mai fi mult timp victimele și complicii stăpânilor! Atâta timp cât religia imbecilă a Patriei ne va stăpâni, vom fi robii lor, vom fi carnea lor de tun. Destul cu atâtea crime, absurdități și netrebnicii! E timpul de-a sfârși odată cu această sinistru comedie ce de atât amar de vreme se tot joacă pe spinarea noastră. Când ni se va tot cânta că „Patria cere, Patria vrea”, să închidem odată pentru totdeauna gura șarlatanilor cu: „Patria suntem noi, muncitorii, producătorii întregii bogății sociale, și numai noi știm mai bine ca oricine ceea ce trebuie de făcut!”

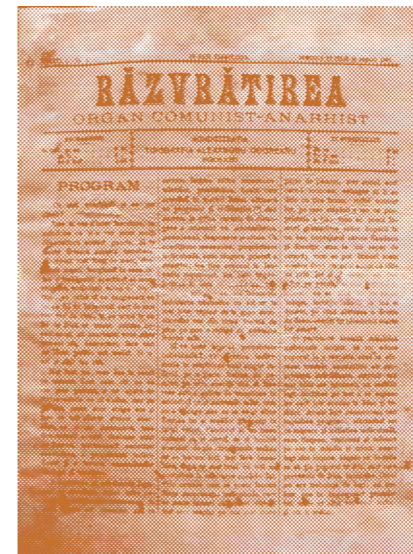
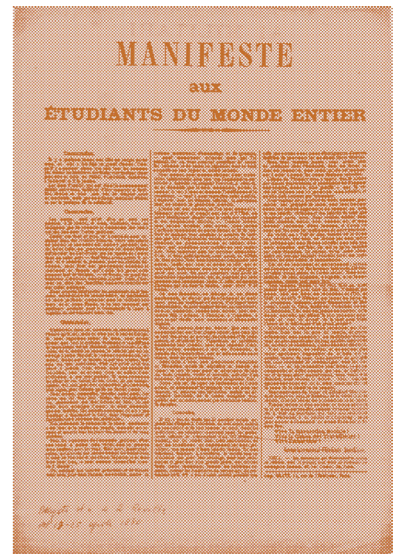
Apărarea națională nu poate fi luată în seamă, căci nu e apărare națională, ci apărarea intereselor celor bogați, celor puțini contra celor săraci, a celor mulți.

Ca să putem înscăuna pacea, ca să ne putem emancipa de servitutea militară, nu trebuie să ne sprijinim decât pe noi înșine. Și pentru asta nu e decât un singur mijloc eficace: să refuzăm de-a ne mai supune! Atâta timp cât vom continua de-a fi docili, atâta timp cât vom avea netrebnicia de-a le servi de carne de tun, tunul va bubui. Să refuzăm acest lucru și tunul va tace.

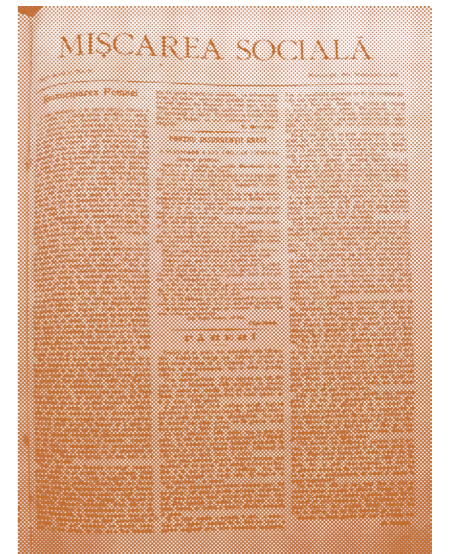
Dezarmarea visată de pacifiști nu se poate înfăptui decât prin voințele noastre să dezarmăm noi înșine.

RĂSBOI RĂSBOIULUI!

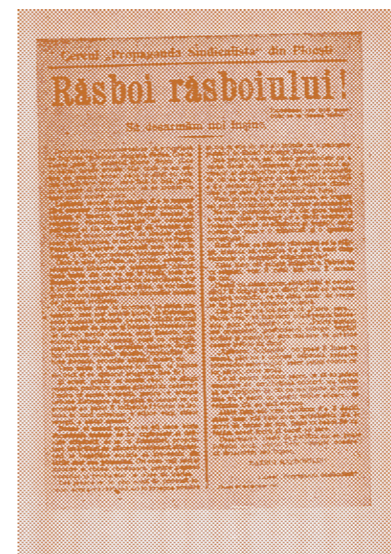
Cercul „Propaganda Sindicalistă” din Ploiești (1912)

↑ Gheorghe Levezean (pag. 8)
Manifest către studenții din întreaga lume (pag. 9) ↑
← Răzvrătirea (pag. 10)
Mișcarea Socială (pag. 11) →

↓ Război războiului (pag. 12)
↓ Vegetarismul (pag. 14)
Ce vor anarhiștii? (pag. 15) ↓

VEGETARISMUL (1932-1934)

Vegetarismul, revistă pentru răspândirea vegetarismului și frugivorismului, a apărut între 1932-1934 la București. Redactorul-șef al publicației era Ion Ionescu-Căpățână, unul dintre apropiații lui Eugen Relgis și prieten cu Panait Istrati. Căpățână avea legături cu tolstoienii bulgari, dar și cu anarhiștii individualiști francezi. A și emigrat în Franța ulterior, trăind o vreme într-o cabană la marginea unei păduri, în apropiere de Paris, unde a scos și o revistă în română, franceză și esperanto împreună cu criticul Gérard de Lacaze-Duthiers. Revista se numea *Artistocratie* și era însoțită de o colecție de broșuri și cărți, continuată de libertarul francez și după misterioasa dispariție a lui Căpățână. Acesta improvizase, se pare, și o mică tipografie în cabana unde se retrăsese. Planul său era să tipărească mai multe texte în limba franceză. Putem aminti aici un volum în apărarea lui Panait Istrati (apărut), dar și o istorie a literaturii sociale și anarhiste din România, proiect anunțat de mai demult, care însă s-a pierdut.

Căpățână a fost, de asemenea, unul dintre promotorii esperantoului în România, fiind o vreme redactorul revistei *Vegetarano*.

Deși nu a fost propriu-zis o revistă anarhistă, în paginile *Vegetarismului* au fost publicați de-a lungul vremii mai mulți autori libertari: de la H.D. Thoreau la Elisée Reclus și de la Lev Tolstoi la Han Ryner. De asemenea, printre apropiații revistei s-au numărat pacifistul Eugen Relgis, tânărul utopist Valeriu Buja sau Iosif O. Perper, atras de ideile tolstoiene, dar și Panait Mușoiu.

Vegetarismul își propunea să publice articole enciclopedico-științifice, dar și literare sau filosofice care să vină în sprijinul răspândirii vegetarianismului în România. În același timp, publicația nu se concentra doar asupra stilului de viață, a alimentației „sănătoase”, ci avea și o dimensiune militantă și socială destul de vizibilă.

Există numeroase articole anti-război și anti-militarizare, Eugen Relgis și Ion Ionescu-Căpățână insistând asupra necesității unei transformări sociale (și morale) profunde, care să ducă la încetarea tuturor războaielor: atât a celor duse de oameni împotriva altor semeni, cât și a războiului dus de oameni împotriva „animalelor

dezarmate”. Apelul lor era la extinderea „frăției” asupra tuturor ființelor vii și transformarea practicilor de zi cu zi în acest sens. Între pacifism și vegetarianism, credeau ei, exista o legătură firească. „Iată de ce vegetarienii conștienți, care luptă azi în epoca recrudescenței militare și revoluționare, sunt premergători care merită omagiul oricărui pacifist”, scria, de pildă, Eugen Relgis.

În paginile revistei se găsesc texte despre fructivorism, despre mișcarea tolstoiană, despre esperanto și naturism, dar și despre abținerea de la alcool sau tutun. Se găsesc, de asemenea, rețete vegetariene, liste de cărți cu tematică vegetariană apărute în România, ori liste cu restaurantele din București care aveau în meniu mâncare vegetariană.

Un amănunt interesant este planul de a crea o colonie agraro-vegetariană, după modelul comunităților intenționale libertare, timp de mai multe numere existând o pagină dedicată acestui proiect, care însă nu s-a concretizat. Un alt proiect eșuat, se pare, a fost înființarea unei asociații a vegetarienilor din România. De altfel, o primă asociație a vegetarienilor a fost înființată în România, în 1908. Iar în 1909, în revista *Reforma alimentară*, se scria despre o colonie tolstoiană care funcționase o vreme în Basarabia.

Revista *Vegetarismul* și-a încetat aparițiile în 1934, nemaiputând fi susținută financiar din lipsă de abonați.

Cu toate că abordarea unor teme ne poate părea azi perimată, colecția revistei merită răsfoită de oricine este interesat/-ă de istoria vegetarianismului în România, dar mai ales de intersecția dintre ideile și practicile libertare, pacifism și vegetarianism.

Țărani, muncitori și femei, conștienți de ceea ce înseamnă un nou război, din care e problematică să scăpați cu viață, datoria noastră de oameni, mai înainte de cea de patrioți, trebuie să fie de a lupta contra războiului; iar atunci când lupta voastră va eșua să refuzați de a face ceea ce a făcut Cain fratelui său, Abel. (Ion Ionescu-Căpățână)

„CE VOR ANARHIȘTII?” (1981) – UN MANIFEST ANARHIST ADRESAT MUNCITORILOR DIN ROMÂNIA ȘI TIPĂRIT DE GRUPUL „IZTOK”

În 2022, am introdus în colecția anarhivată și un document inedit, primit recent de la unul din amicii constanți ai Anarhivei. Este vorba de o broșură în limba română, intitulată „Ce vor anarhiștii?”, scoasă în 1981 de colectivul „Iztok” din Franța. Textul este unul important tocmai pentru că reprezintă singurul apel anarhist destinat muncitorilor din România de atunci, îndemnați să se organizeze autonom și să reziste astfel controlului politic și de stat.

În aceeași broșură se găsesc și propunerile muncitorului Vasile Paraschiv pentru înființarea de sindicate libere în România și „Chemarea de la Gdansk”, o declarație a membrilor Solidarność din Polonia în sprijinul luptei pentru sindicate autonome în țările din răsărit.

Din redacția revistei *Iztok* a făcut parte și Nicolas Trifon, libertar plecat din România și stabilit la Paris în 1977, care a colaborat la presa anarhistă franceză și, pentru o vreme, a ținut o emisiune la Radio Libertaire. În aceeași perioadă s-a implicat în mai multe acțiuni de solidarizare cu muncitorul Vasile Paraschiv, persecutat de autoritățile române datorită activităților sale sindicale.

Mai multe despre Vasile Paraschiv, *Iztok*, Nicolas Trifon și perioada respectivă puteți citi în colecția arhivei ori în volumul de interviuri apărut în 2020 la Pagine Libere, *Nicolas Trifon, un parcurs libertar internaționalist*.

SĂPTĂMÂNA ANTIRASISTĂ ÎN ROMÂNIA (2004)

Între 21-27 martie 2004 a avut loc săptămâna antirasistă în România, cu evenimente organizate în mai multe orașe din țară: de la concerte la expoziții de afișe antirasiste și antifasciste, și de la împărțirea de fluturași la acțiuni „mâncare nu bombe”.

La Craiova au avut loc concerte, s-au împărțit pe stradă sute de fluturași și pliante antirasiste. La Bacău au fost lipite afișe cu aceeași tematică. La Sibiu acțiunile au fost organizate de Mișcarea Punk, având loc și o expoziție de afișe antirasiste.

La Timișoara au avut loc mai multe evenimente, în mare parte găzduite de Centrul Cultural Inca: proiecții de filme, concerte, discuții. Universitatea de Vest din Timișoara a găzduit, de asemenea, o expoziție de afișe antifasciste și antirasiste din Germania anilor '80-90.

WOAH! (2006/2007), O ZINĂ DIY PUBLICATĂ LA IAȘI

Woah! a fost o zină DIY publicată la Iași undeva prin anii 2006/2007. Cele trei numere conțin numeroase recenzii de la concerte, biografii și interviuri cu trupe din zona grindcore sau hardcore-punk, dar și articole despre istoria și originile acestor stiluri muzicale și subgenurile lor: cybergrind, deathgrind, crust grind etc.

Apăreau însă și articole politice, în care erau prezentate diferite evenimente și proiecte autonome din România, dar și acțiuni ca „Masa Critică” sau „Food Not Bombs” („Hrană nu bombe”) organizate la Iași. În același timp, colectivul editorial denunța campaniile

anti-avort susținute de biserică, noua dreaptă și alte organizații extremiste, publicând, de asemenea, materiale legate de summit-ul NATO care urma să aibă loc la București și făcând numeroase apeluri împotriva militarizării. Un astfel de apel la rezistență s-a concretizat într-un turneu de informare împotriva G8 care, pe lângă Timișoara și București, s-a oprit și la Iași.

Mai multe detalii despre toate acestea puteți descoperi în arhivă: „Love music, hate fascism!”

9 NOIEMBRIE: ZI DE COMEMORARE ȘI ACȚIUNE ANTIFASCISTĂ

Crizele și transformările tot mai autoritare ale capitalismului, militarizarea accelerată a societăților, creșterea inegalităților sociale, scot mereu în prim plan discursuri (și acțiuni) care cultivă xenofobia, antisemitismul și marginalizarea celor vulnerabili.

9 noiembrie este o zi importantă în calendarul luptei împotriva tuturor formelor de discriminare, marcând momentul funest al „noptii de cristal” din 1938; o zi de (re)amintire și de mobilizare, dar și de solidarizare cu toți cei/cele afectate de discriminare, persecuții, violență și marginalizare.

În România au existat mai multe acțiuni dedicate zilei de 9 noiembrie, mai ales în perioada anilor 2007-2008: proiecții de filme și discuții, acțiuni „hrană nu bombe”, demonstrații de stradă, publicații de informare, concerte punk etc.

În 2007, de exemplu, a fost pregătit și un „Manifest de stradă” care cuprinde un editorial, „Acționați împotriva intoleranței”, dar și un text de informare (și atitudine) față de problema discriminării. Mai multe materiale despre semnificația zilei de 9 noiembrie, dar și despre manifestațiile organizate cu această ocazie, puteți găsi în arhivă.

Din istoria anarhismului internațional:

MAX STIRNER (1806-1856)

La 25 octombrie 1809, la Bayreuth, în Bavaria, se naște Johann Kaspar Schmidt, care și-a semnat textele cu pseudonimul, devenit celebru, de Max Stirner. A fost unul dintre gânditorii care, alături de Proudhon, Bakunin sau Kropotkin, s-au numărat printre cei mai cunoscuți reprezentanți ai „anarhismului clasic”.

Max Stirner a fost apropiat de cercul „Die Freien” și parte a mișcării difuze a „Tinerilor Hegelieni”. Opera sa principală, cea care i-a adus o scurtă perioadă de notorietate încă din timpul vieții, este *Der Einzige und sein Eigentum* (al cărei titlu s-ar putea traduce ca „Unicul și ceea ce îi aparține”), publicată în 1845. Filosofia lui Stirner, care își găsește în „Unicul” cea mai clară formă, pune sub semnul îndoielii fundamentele legilor, instituțiilor și ideilor.

Recuperarea operei sale s-a datorat efortului depus de poetul John Henry Mackay. Spre sfârșitul secolului al XIX-lea acesta publicat o biografie care-l va propulsa pe obscurul (până atunci) filosof german în atenția publicului.

În România, ideile lui Stirner au pătruns inițial în cercurile anarhiste și socialiste din jurul lui Panait Mușoiu și Panait Zosîn. Acesta din urmă, fascinat o vreme de filosofia „Unicului”, a făcut și o traducere a celebrei lucrări în limba română, azi pierdută, dar care se pare că a circulat printre apropiații revistei *Mișcarea socială* (1897). De pildă utopistul Iuliu Neagu-Negulescu, pe atunci un tânăr discipol al „anarhiștilor” Zosîn și Mușoiu, pare să fi cunoscut textul filosofului german.

O expunere, însă pe poziții critice, a filozofiei stirneriene a făcut și criticul Constantin Dobrogeanu-Gherea în articolul „Anarhia cugetării”, apărut inițial în 1892, text care poate fi citit în colecția anarhivată.

Admiratori ai lui Stirner se găseau și în micile cercuri libertare din Craiova de la începutul secolului XX. Criticul V. G. Paleolog, discipol al lui Macedonski și biograf al lui Brâncuși, s-a aflat și el la început sub fascinația ideilor lui Stirner.

De asemenea, tot la începutul secolului, printre anarhiștii de origine evreiască din Cernăuți, germanofoni în marea lor majoritate, au circulat și textele lui Stirner. David Stettner, care a ajuns ulterior în Franța, înființând și o revistă anarhistă idiș în anii '60, amintește de acest lucru în memoriile sale.

Ceva mai recent, colectivul Pagini Libere a reeditat o broșură apărută inițial în 1911 în colecția lui Panait Mușoiu, scrisă de un anume Victor Roudine și dedicată lui Max Stirner.

Considerat un precursor al egoismului și individualismului anarhist, Stirner rămâne însă un filosof a cărui gândire nu e lipsită cu totul de valențe sociale și radicale, dacă e să-l credem pe Roudine.

Muncitorii, scria Stirner, dispun de o uriașă putere: când vor ajunge să-și dea bine seama și să se hotărăscă să se slujească de dânsa, nu va putea să li se împotrivescă nimic. Ar fi destul să înceteze orice muncă și să-și aproprie toate produsele muncii lor, despre care-și vor da seama că-s ale lor, după cum izvorăsc din strădania lor.

MIHAIL BAKUNIN (1814-1876)

30 mai 1814 este ziua de naștere a lui Mihail Alexandrovici Bakunin, unul dintre cei mai importanți teoreticieni și militanți anarhiști ai veacului XIX.

Personalitatea lui Bakunin, ideile și scrierile sale au marcat un punct de cotitură pentru anarhism și debutul unei articulări doctrinare și practice fără precedent până la el.

În 1872, alături de James Guillaume și de muncitorii ceasornicari din munții Jura, Bakunin a pus bazele primei internaționale „anti-autoritare”, la Saint-Imier, în Elveția. Li s-au alăturat toți cei care contestau

tendențele centraliste ale socialiștilor etatiști (adunați în jurul lui Karl Marx), cărora anarhiștii le opuneau principiul autonomiei și ideea organizării colective pe baze non-ierarhice, federaliste. Spre deosebire de Marx, Bakunin susținuse că nu cucerirea puterii politice trebuia să fie țelul muncitorilor, ci emanciparea de sistemul dominației ca atare, din al cărui angrenaj statul și capitalul făceau în egală măsură parte.

Participant la revoluțiile de la 1848, condamnat la moarte de mai multe ori, expulzat în Rusia, iar mai apoi exilat în Siberia, de unde a și evadat, Mihail Bakunin a

devenit un personaj de legendă în mediile socialiste și revoluționare.

Vechea mișcare socialistă din România s-a aflat o vreme sub influența ideilor sale, mai ales datorită revoluționarilor narodnici refugiați în Principate – Zamfir Arbure-Ralli, Nicolae Russel sau Nicolae Zubcu-Codreanu – apropiați de aripa bakuninistă a mișcării socialiste.

Dumnezeu și statul, un text publicat după moartea sa de E. Reclus și Carlo Cafiero, în 1882, a fost tradus

FRANCISCO FERRER Y GUÀRDIA (1859-1909) ȘI ȘCOLILE LIBERE ANARHISTE

„Școala liberă va pregăti tineretul și lumea toată pentru viața socială!”

La 10 ianuarie 1859 se naște educatorul libertar și liber-cugetătorul Francisco Ferrer y Guàrdia, care a militat pentru școli libere după modelul Universităților Libere propus inițial de anarhistul francez Paul Robin.

În anul 1901, Ferrer va pune bazele Școlii Moderne din Barcelona (sau Escuela Moderna). În cadrul acesteia se urmărea o educație seculară, pe baza unei curricule libertare. Copiii nu erau constrânși în niciun fel, accentul căzând pe dezvoltarea lor liberă, nu pe conformism, reglementare sau disciplină. Școala Modernă nu aplica sistemul pedepselor și recompenselor, competiția ori examenele, încurajând experiența practică în detrimentul studiului pur teoretic.

În urma revoltelor împotriva războiului colonialist din Maroc, în 1909, autoritățile spaniole vor orchestra un proces care va duce la arestarea și execuția lui Ferrer, acuzat că ar fi instigat muncitorii și tinerii la nesupunere. Un rol important în condamnarea sa l-a avut și biserica catolică, deranjată de ideile și activitatea pedagogului libertar.

În România, Panait Mușoiu a fost primul care a popularizat ideile educatorului anarhist Paul Robin, unul dintre inspiratorii lui Francisco Ferrer y Guardia. De altfel, celui din urmă Mușoiu i-a dedicat numeroase materiale, iar la moartea sa, în 1909, un întreg număr din *Revista Ideei*.

În 1897, când a apărut broșura „Școala liberă”, scrisă împreună cu Panait Zosîn, cei doi scoteau revista **Mișcarea socială** și sperau, se pare, să impulsioneze și la noi apariția unor școli libere, asemănătoare celor pe care le vizitaseră în perioada peregrinărilor lor prin Europa.

Câțiva ani mai târziu, în octombrie 1911, se deschide la New York „Școala Ferrer”. Perioada coincide cu

prima dată în limba română în 1885, la Focșani. Ediția cea mai completă a realizat-o însă Panait Mușoiu, în 1918, varianta fiind reeditată, cu adăugiri, în 2019 de colectivul Pagini Libere.

În colecția arhivei găsiți, pe lângă ediția din 1918, și biografia lui Bakunin de James Guillaume, publicată de Ion Ionescu-Căpățână în limba română în 1936, dar și multe alte materiale legate de viața și activitatea anarhistului rus.

emigrarea în Statele Unite a doctorului Benzion Liber (n. Librescu), unul dintre numeroșii evrei din România care aleseră la acea vreme să facă călătoria peste ocean. Autor a numeroase lucrări de medicină, fondator al coloniei Free Acres, Liber a fost și trezorer al Anarchist Red Cross NY. Printre primii înscrisi la Școala Ferrer a fost fiul său, Amour Liber („Dragoste Liberă”), împreună cu verișorii săi, Hyperion, Gorki și Revolté Bercovici, copiii altor doi evrei din România ajunși la New York, eseistul Konrad și artista Naomi Bercovici. La fel ca tatăl său, Amour va studia medicina, predând ulterior la Albert Einstein College of Medicine. În ultimii săi ani de viață a fost principalul patolog al Spitalului de Veterani din Bronx.

Un alt anarhist din România, tipograful Joseph Ishill, care s-a stabilit și el la New York în 1909, a devenit unul dintre membrii „coloniei Ferrer” din Stelton, unde-i învăța pe copii arta tipografică. Aici a editat o revistă, intitulată *The Modern School*. Principiile pedagogice urmate în școala coloniei libertare din Stelton erau, bineînțeles, cele ale Școlii Moderne.

Cum vedeau „cei doi Panaiți” în 1897 organizarea unei școli libere:

Școala liberă nu va urmări niciodată să fie recunoscută oficial, ca să nu poată elibera certificate și diplome, niște deșarte iluzii în mâna celor mai mulți. Școala liberă va pregăti tineretul și lumea toată pentru viața socială. Pîinea zilnică o urmărește toată lumea flămîndă. Nu va încerca să o procure, anume ea, cîtorva, care s-ar face piedici spre a nu se putea procura tuturor. Intrații la școala liberă, trăind cum se trăiește la alte școli, vor avea deocamdată mai mult ca la alte școli: nicio regulă de înscriere, nicio obligație, nicio pedeapsă, niciun examen, un simplu program ticluit cu învoirea tuturor (de zilele și ceasurile de studiu), o simplă alegere din cele mai alese lucrări din toate domeniile inteligenței omenești, ale celor mai adînci cugetători, învățați și literați, alegere făcută prin bună înțelegere între

toți, învățători și discipoli. Iar, pe deasupra, libertatea de a-și orîndui viața cum vor crede, de a lucra și citi orice vor crede, de a urma și suspenda cursurile cînd și cum vor crede. Însă sîntem încredințați că școala liberă îi va îndruma pe un fâgaș priincios lor și obșteii, în care fâgaș, fără să fie siliți de cineva, se vor ține școlarii singuri.

În colecția arhivată puteți găsi următoarele titluri:

» Broșura din 1897, **Școala liberă**. Textul broșurii a apărut transcris și în revista *Idea – Artă + societate* #54, într-un număr dedicat anarhiștilor din România.

EMMA GOLDMAN (1869-1940)

La data de 14 mai 1940 se stinge din viață Emma Goldman, una dintre cele mai importante reprezentate ale anarha-feminismului. A luptat constant pentru libertatea de gândire și de exprimare, pentru libertatea sexuală, abolirea închisorilor, accesul la contracepție, dar și pentru organizarea sindicală a muncitorilor, implicându-se și în susținerea prizonierilor politici anarhiști.

Născută în Lituania la 27 iunie 1869, Emma Goldman a emigrat în Statele Unite în anul 1885, angajându-se la o fabrică de textile. În anul care a urmat, 1886, s-a implicat în grevele din Chicago în favoarea zilei de lucru de opt ore, care au dus la judecarea și executarea anarhiștilor din Piața Haymarket. Evenimente tragice de atunci s-au aflat la originea sărbătoririi zilei de 1 mai.

Urmărită constant de serviciile de securitate, Emma Goldman a fost de nenumărate ori arestată pentru discursurile sale în care condamnă războaiele, militarizarea sau oprimarea femeilor, fiind acuzată că incită la revoltă.

La doi ani de la izbucnirea revoluției din octombrie, în 1919, Emma

» Un suport de curs despre formarea și evoluția universului care circula la Escuela Moderna, a fost tradus în română de Panait Mușoiu și a apărut în anul 1910. Textul, scris de Paraf-Javal, un anarhist francez, se intitula „Ce știm despre lume: de vorbă cu nepoata”.

» Numărul din *Revista Ideei* dedicat lui Ferrer, publicat la moartea sa de Panait Mușoiu, se găsește pe pagina web a colectivului Pagini Libere.

» Un alt text al lui Ferrer, „Reforma școlii”, a fost tradus și publicat ca broșură ceva mai recent de colectivul autotext.

fi citită și în limba română pe pagina colectivului Pagini Libere.

S-a stabilit în cele din urmă în Marea Britanie, călătorind însă frecvent în Canada și Franța, unde a și început să-și scrie autobiografia. În timpul Războiului Civil din Spania, Emma s-a dedicat susținerii anarhiștilor și luptei acestora împotriva fascismului și stalinismului.

A murit în 1940, fiind înmormântată la Chicago, lângă martirii din Piața Haymarket.

Dacă doriți să vă familiarizați cu gândirea Emmei Goldman, vă putem recomanda o culegere de texte în limba română, recent intrată în colecția arhivei: **LIBERTATE, EGALITATE, SURORITATE ȘI FRATERNITATE!**

Tot în arhivă găsiți mai multe traduceri din Emma Goldman făcute de colectiva anarha-feminista Lovekills și de colectiva autotext: „Închisorile: un eșec și o crimă socială”, „Copilul și dușmanii lui”, „Importanța socială a școlii moderne”; dar și celebra ediție tipărită de Joseph Ishill „Emma Goldman. A Challenging Rebel” din 1957.

BERTRAND RUSSEL (1872-1970)

În colecția sa de broșuri și cărți, Panait Mușoiu nu a publicat doar autori libertari, ci a încercat să popularizeze toate „ideile înaintate”. Munca sa nu era neapărat una de prozelitism, ci una de descoperire și răspândire a textelor cu potențial emancipator.

Astfel că, în 1926, Mușoiu a publicat o broșură care conținea, alături de un text propriu și un articol de Antioco Zucca, și un text de Bertrand Russel intitulat „Lumea cum ar putea să fie”. Aceasta a fost, de altfel, și una dintre primele transpuneri în limba română ale autorului britanic, care s-a remarcat de-a lungul timpului prin contribuții în domeniul logicii, filosofiei, matematicii, dar și prin pozițiile sale antimilitariste și pacifiste.

Care era, în opinia lui Bertrand Russel, „cel mai bun sistem de organizare al societății”?

Anarhismul este idealul de care am dori să ne apropiem cât mai mult și care, măcar mai târziu, nădăjduim că se va realiza pe deplin. Lumea pe care cată s-o realizăm e o lume în care dăinuiește spiritul creator, o lume în care viața-i o aventură plină de bucurie și speranță, întemeiată mai curând pe înclinația constructivă decât pe dorința de a ține cu zgârcenie ceea ce ai sau de a-ți însuși, de a pune mâna pe avutul cuiva... O asemenea lume e cu puțință: ea nu așteaptă decât oamenii doritori s-o înfăptuiască.

RUDOLF ROCKER (1873-1858)

La 25 martie 1873 se năștea în Germania, la Mainz, Rudolf Rocker, unul dintre cei mai importanți teoreticieni și militanți anarho-sindicaliști ai secolului XX. A redactat programul FAUD (fедераția anarho-sindicalistă din Germania) și a fost redactor al revistei *Der Syndikalist*, la care erau abonați și anarhiștii din Cernăuți. Odată cu ascensiunea naziștilor la putere, a trebuit să plece din Germania, stabilindu-se în Statele Unite. Printre lucrările sale cele mai cunoscute se numără *Nationalism and Culture* (New York, 1937) și *Anarho-Syndicalism: Theory and Practice* (Londra, 1938). În limba română a apărut doar unul dintre textele sale, publicat inițial în 1925 și tradus pe blogul Râvna cu titlul „Marx și anarhismul”.

Despre istoria mișcării anarho-sindicaliste germane și rolul jucat de Rudolf Rocker, puteți afla mai multe citind studiul istoricului Helge Döhring, „Sindicalism și anarho-sindicalism în Germania: o

introducere (2012)”, tradus în limba română și disponibil în colecția anarhivată.

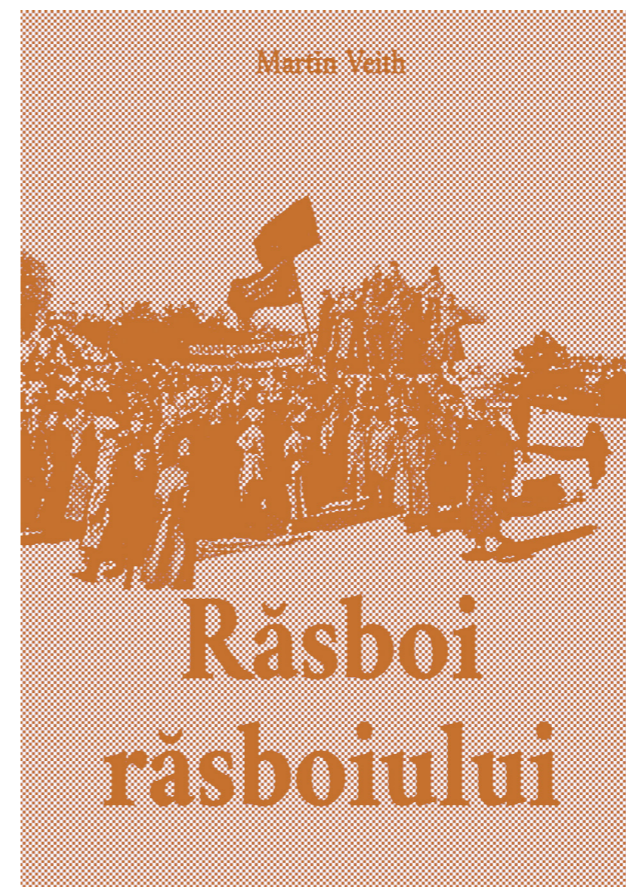
Rocker a fost apropiat de cercurile muncitorilor și militanților evrei, colaborând la presa anarhistă de expresie idiș, de pildă la *Arbeter Fraint* (o cunoscută publicație care apărea la Londra) sau la *Germinal* (o publicație pe care a și editat-o).

Mechel Stanger, anarhist născut în Bucovina de Nord, lângă Cernăuți, l-a cunoscut pe Rudolf Rocker și s-a

bucurat de prietenia lui, evocându-l în amintirile sale, care pot fi citite atât în colecția anarhivată (în suedeză și castiliană), cât și în traducere, în colecția de broșuri a colectivului Pagini Libere.

Rudolf Rocker, de profesie legător de cărți, a fost apropiat și de Joseph Ishill, tipograf anarhist din România care s-a stabilit în primii ani ai veacului XX la New York. Cu acesta a purtat și o lungă corespondență de-a lungul anilor. Recent, IISH din Amsterdam a digitalizat întreaga arhivă Rudolf Rocker, punând-o la dispoziția publicului; o resursă foarte importantă pentru toți/toate cei/cele care se interesează de istoria anarhismului. Printre documentele care pot fi citite on-line se găsește și corespondența amintită cu Joseph Ishill.

MARTIN VEITH: „RĂZBOI RĂZBOIULUI!”. AGITAȚIA ȘI REZISTENȚA ANARHIȘTILOR ȘI SINDICALIȘTILOR ÎMPOTRIVA PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL ÎN ROMÂNIA

Nota Anarhivei: Traducerea acestui text, apărut inițial în 2012, a fost începută mai demult. O tristă coincidență a făcut ca lansarea broșurii să coincidă cu începutul invaziei ruse în Ucraina.

Am reluat demersul traducerii și publicării articolului istoricului german motivați, pe de-o parte, de dorința de a scoate la iveală aspecte necunoscute ale istoriei libertare locale; iar, pe de alta, de convingerea că istoria are învățăminte sale, tâlcul ei, pe care îl putem descifra mai bine privind nu în urmă, ci în prezent.

Broșura este, așadar, dedicată unei teme puțin explorate în istoriografia mișcării anarhiste și muncitorești din România: opoziția care a existat, înainte

de Primul Război Mondial, față de militarizare și față de război.

În general, perioada este tratată la noi aproape exclusiv prin prisma discursului naționalist care glorifică armata, figurile politice importante ale perioadei, ori casa regală, zăgrăvind imaginea unui consens aproape deplin în privința participării la război a României. Prea puține istorii ale perioadei amintesc despre lipsurile din prag de război, despre revolta celor care refuzau să moară sau să ucidă pentru „patrie”, despre represiunea brutală împotriva muncitorilor, ori mizeria în care se zbăteau aceștia. Prea puțin din narațiunea oficială cuprinde catastrofa militară și umanitară care a urmat, distrugerea, bolile și moartea cu care au fost plătite așa-zisa „reîntregire națională”. În același timp, rezistența muncitorilor împotriva războiului nu e de neglijat tocmai pentru că ne spune o cu totul altă poveste, la care, mai ales azi, am putea să luăm seama. Nu e povestea lărgirii hotarelor, ci cea a solidarității celor care căutau o viață mai bună pentru toți, indiferent de naționalitate și dincolo de orice hotar. Nu e povestea cruzimii, crimei și dezumanizării, ci cea a speranței, dorinței de viață și rezistenței. Contextele istorice sunt diferite, însă multe tiparuri și îndemnuri rămân și azi neschimbate. Prin urmare, exemplul celor care s-au opus războiului și militarizării ne poate oferi un bun prilej de reflecție asupra societății în care trăim dar și sentimentul că, dincolo de epoci, nu doar vocea cruzimii și a morții (pompos numită patriotism) a răzbătut și poate să răzbată, ci și vocea rațiunii, a solidarității și vieții, oricât de firavă ar fi fost ea și încă pare că este.

Citește aici →

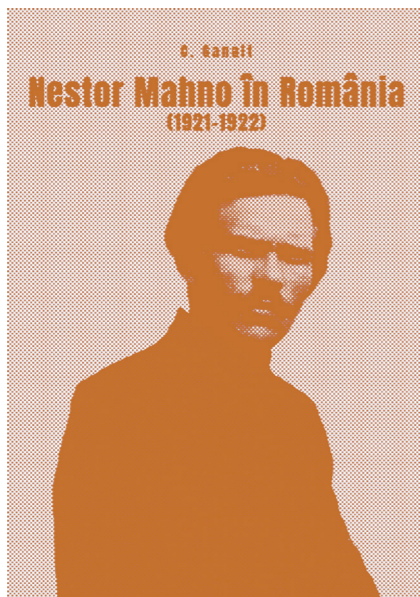

G. GANAIT: NESTOR MAHNO ÎN ROMÂNIA (1921-1922)

La 7 noiembrie 1888 se naștea într-o familie de țărani din Hulaipolie, Nestor Mahno, revoluționar anarhist și inițiator al Armatei Insurgente Revoluționare din Ucraina.

În teritoriul eliberat de „armata neagră” a lui Mahno a luat naștere o puternică mișcare socială inspirată de principiile anarhiste și deci bazată pe autoorganizarea și auto-gestiunea muncitorilor și țăranilor, suspiciunea față de orice partid, lideri sau elite, deplina autonomie a sfaturilor muncitorești și țărănești în fața oricărei puteri centrale, exproprierea averilor și pământurilor deținute de marii proprietari în beneficiul lucrătorilor etc.

Armata mahnovistă a luptat împotriva trupelor „albe” ale lui Denikin, intrând însă în conflict, după o scurtă alianță, și cu Armata

Roșie. În 1921, Mahno și o parte a insurgenților au fugit în România, după înfrângeri repetate în fața trupelor roșii.

Unul din proiectele recente ale colectivului nostru a fost și documentarea șederii mahnoviștilor în

România, o istorie puțin cunoscută, de altfel. Broșura apărută la Pagini Libere, „Nestor Mahno în România”, prezintă, așadar, Teritoriul Liber – unde s-a încercat crearea unei societăți anarhiste, non-statale –, cât și povestea șederii insurgenților în România între august 1921 și aprilie 1922 și faptul că unii dintre aceștia au ales să rămână în țară. Mahno și-a continuat drumul, inițial prin Polonia, unde a fost arestat din nou, iar mai apoi s-a stabilit în Franța, unde a și murit, în 1934.

Fapt mai puțin cunoscut, una din fotografiile celebre ale revoluționarului anarhist a fost făcută în perioada petrecută de acesta în România.

Citește aici →

G. GANAIT: ANARHISMUL ÎN BUCOVINA DE NORD. O SCURTĂ ISTORIE (1925-1935)

Odată cu descoperirea și traducerea din suedeză în română a autobiografiei lui Mechel Stanger, în toamna anului 2020, a început un proces de (re)descoperire a istoriei mai puțin știute a anarhismului din Cernăuți și Vișnița, localități din Bucovina de Nord (azi în Ucraina). Regiunea avea o populație evreiască

și germană însemnată, iar în perioada „României mari” a existat și o puternică mișcare socialistă (inclusiv anarhistă). Poate și datorită barierei lingvistice și culturale, legăturile cu celelalte grupuri libertare din țară nu par să fi fost foarte dezvoltate.

Mulți dintre militanții auți în vedere, majoritatea cu origini

evreiești, au părăsit România în anii '30, din cauza obligativității armatei, a represiunii Siguranței, dar și a antisemitismului. Refugiați în Germania sau Franța, ca David Stetner de pildă, aceștia și-au continuat activitatea politică în anii care au urmat în cercurile anarhiste locale și internaționale.

Mișcarea anarhistă din Bucovina începutului de veac era formată mai ales din tineri, muncitori și studenți cu origini evreiești. În perioada de maximă ascensiune, existau mai multe grupuri anarhiste care cuprindeau zeci de persoane. Tinerii se întâlneau în case și în pădurile din jurul Cernăuților, discutând cu aprindere ultimele texte din publicațiile anarhiste și socialiste primite din Germania. Se pare însă că și publicațiile scoase de Panait Mușoiu ajungeau aici, în Cernăuți existând câțiva abonați la *Revista Ideei*.

Mai multe detalii știm despre grupul înființat în 1930 de către Naphtali Schnapp, din care au făcut parte Mechel Stanger și David Stetner (care ne-au lăsat amintirile lor în scris). Acest grup a rezistat câțiva ani, până s-a autodizolvat, ca urmare a represiunii Siguranței românești, care infiltrase grupul cu informatori.

Citește aici →

PANAIT MUȘOIU: SCURTĂ BIOGRAFIE + ANEXE LITERARE (ED. II)

Pe 14 noiembrie 2022 s-au făcut 78 de ani de la moartea publicistului Panait Mușoiu, iar pe 18 noiembrie 158 de ani de la nașterea lui. Pe 17 noiembrie 2019 apărea, sub formă de broșură, postfața la reeditarea lucrării *Dumnezeu și Statul* de Mihail Bakunin.

Între timp, C. Ganait a răsfoit digital fel și fel de reviste și ziare și a găsit diverse materiale, articole, recenzii, piese de teatru, în care Panait Mușoiu apare în noi ipostaze, ca personaj literar, subiect de reportaje, amintiri ori schițe.

Până foarte de curând C. Ganait cunoștea doar de fragmentul din Calea Văcărești, roman publicat inițial de I. Peltz în 1933, fragment reluat, într-o formă comprimată, în urmă cu trei ani, pe blogul Paginilor Libere, cu titlul „Panait Mușoiu – anarhistul în vizuina sa”.

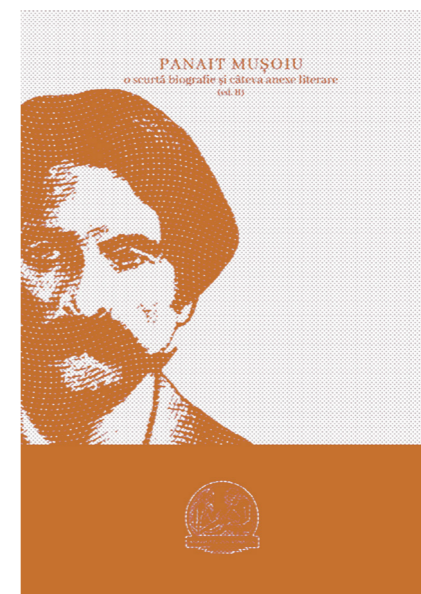
Așa că nu mică i-a fost mirarea când l-a găsit pe Mușoiu ca

personaj și în alte câteva texte, precum și într-o piesă de teatru. Ceea ce a făcut ca broșura inițială să se dubleze în mărime!

În această nouă ediție, veți putea citi articole de presă precum „Scriitorii despre ai lor. O vizită la Panait Mușoiu” (Dimineața, 11 decembrie 1930), „În subsolul lui Panait Mușoiu. Ultimul umanitarist

al generației de la 1890, a împlinit 75 ani” (Contemporanul, noiembrie 1939) de Brunea-Fox, „Panait Mușoiu” (Revista Fundațiilor Regale, anul XI, decembrie 1944) de Tudor Arghezi sau fragmente din I. Peltz, Calea Văcărești, Editura Minerva, 1970 și Al. I. Ștefănescu, Băiat de București, Editura Albatros, 1976.

Și, pentru a spune adevărul, această adăugire are și un scop ceva mai amuzant, anume acela de a prezenta locuințele lui Panait Mușoiu, cu labirintul lor de cărți și reviste, și pe el, în dânsule. Un fel de „Hi, I'm P. Mușoiu, welcome to my crib(s)”.

Citește aici →

PIOTR KROPOTKIN, *PÂINE ȘI LIBERTATE* (ALEXANDRIA, 2022)

La începutul anului 2022 a ieșit de sub tipar volumul lui Piotr Kropotkin *Pâine și libertate*, în traducerea Ancăi Măgurean. Este prima ediție integrală în limba română a textului, cunoscut și sub titlul de *Cucerirea pâinii*. Acesta se numără, de altfel, alături de *Întrajutorarea, un factor al evoluției* („Mutual Aid”) printre cele mai importante volume ale anarhistul rus.

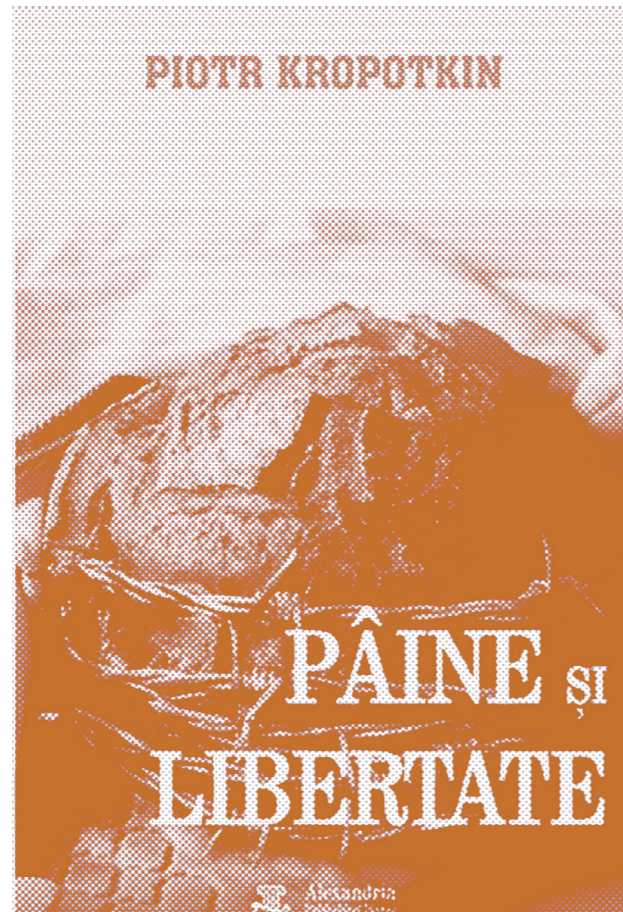
Apărută inițial la Paris, în 1892, cu o prefață de Élisée Reclus, cartea reunea, de fapt, o serie de articole publicate de Piotr Kropotkin în *La Révolte* și *Le Révolté*, două reviste la care Kropotkin a contribuit atât în calitate de colaborator, cât și, la un moment dat, de editor.

Deși ediția din 2022 este, așa cum am menționat, prima transpunere integrală în limba română, fragmente și capitole din *Pâine și libertate* au mai fost traduse anterior.

În 1920, de pildă, colectivul revistei *Pagini Libere* a publicat la Ploiești două broșuri semnate de Piotr Kropotkin, „Exproprierea” și „Comunismul”, în traducerea lui A. Gălățeanu. Ambele erau, de fapt, extrase din *Cucerirea pâinii*. Același A. Gălățeanu a tradus alte două capitole din volum, „Bogățiile noastre” și „Belșug pentru toți”, pe care le-a publicat în 1926. Ceva mai recent, între 2011-2013, pe blogul colectivului Râvna au apărut și trei fragmente din *Cucerirea pâinii*: „Acordul liber”, „Sistemul salarial” și „Obiecții la adresa comunismului”.

Traducerea din 2022, care include și prefața originală semnată de Reclus, este însoțită de o cronologie, dar și de un studiu introductiv dedicat vieții, gândirii și activității lui Piotr Kropotkin.

Tratat adeseori de „idealist”, Kropotkin, care schimbase confortul vieții la curte pe temnița țarului, și titlul de prinț pe existența de anarhist fugar, a vorbit de „întrajutorare ca factor al evoluției”, de necesitatea de a clădi societăți bazate pe cooperare și bunăvoință. A încercat să arate că lupta, competiția și acumularea nesfârșită nu pot oferi vreo soluție la crizele lumii în care trăim; că, dimpotrivă, ele sunt motoarele care

le alimentează. A pledat pentru o lume mai cuprinzătoare și generoasă, nu neapărat din sentimentalism, ci din pragmatism și luciditate.

Analizele lui Kropotkin au primit o ilustrare cât se poate de grăitoare în zilele care au urmat invaziei Ucrainei (perioadă care a coincis cu apariția volumului în limba română). Ceea ce a funcționat spontan în acele prime zile a fost tocmai „an-arhia”, cooperarea liberă, solidaritatea, împărțirea resurselor, dăruirea, organizarea la firul ierbii, acțiunea directă.

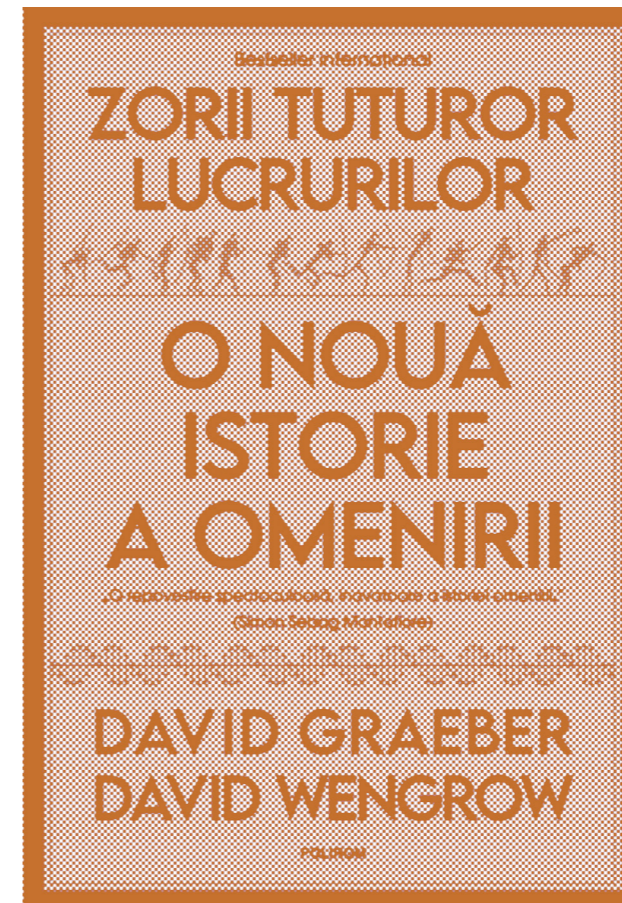
Oare nu am putea extinde modelul acesta de generozitate și cooperare la scara întregii societăți? Nu l-am putea permanentiza? Ar fi, ne sugerează Kropotkin, o binevenită revenire cu picioarele pe pământ. Căci, iată, acesta e singurul care funcționează, de fapt, atunci când e nevoie. Și cel care ne va ține în viață, până la urmă. Nu concurența, nu granițele, nu ierarhiile sau

diviziunile, nu egoismul individual sau cel național, și mai ales nu războiul.

Vă recomandăm, prin urmare, acest volum și, mai ales, vă recomandăm să citiți Kropotkin. Ne învață multe despre zilele pe care le trăim și ne pregătește, poate, pentru cele, nu foarte ușoare, care urmează.

Filosofia sa nu e una a resemnării, iar îndemnul său la solidaritate și întrajutorare sunt, până la urmă, forme de rezistență și de luciditate.

DAVID GRAEBER ȘI DAVID WENGROW, *ZORII TUTUROR LUCRURILOR. O NOUĂ ISTORIE A OMENIRII* (POLIROM, 2022)

După *Datoria, primii 5000 de ani*, apărută la Art în 2020, o nouă lucrare de David Graeber este tradusă în limba română, *Zorii tuturor lucrurilor. O nouă istorie a omenirii* (Polirom, 2022).

Interpretarea lui Graeber, infuzată pe deplin de viziunea sa asumat anarhistă, alături de constatările istorice ale lui David Wengrow, fac din acest volum „una dintre cele mai provocatoare și ambițioase rescrieri ale istoriei globale din ultimii ani” (Radu Toderici).

Nu trebuie omis faptul că demersul lui David Graeber se înscrie, de fapt, în linia „clasică” a istoriografiei anarhiste, care pornește de la Kropotkin, Reclus și Nettlau, și continuă cu sintezele lui Rudolf Rocker sau Murray Bookchin.

Piotr Kropotkin susținea, de pildă, că sociabilitatea și întrajutorarea, mai degrabă decât lupta sau competiția, erau determinante pentru supraviețuire și evoluție. Prin numeroasele exemple antropologice și istorice pe care le dădea, anarhistul rus arăta că, în cazul dezvoltării societăților umane, „naturale” (deci preponderente la scară istorică) erau relațiile bazate pe cooperare și ajutor. Iar exploatarea, ierarhiile și relațiile de dominație nu erau forma inevitabilă a dezvoltării civilizației, așa cum suntem de multe ori învățați să credem. În același timp, insistența lui Kropotkin asupra legăturilor dintre anarhism și știință avea menirea de a demonstra că ideile și practicile anti-autoritare nu erau decuplate de mizele societăților contemporane. Pentru Kropotkin, anarhismul traducea, de fapt, în limbajul criticii sociale cele mai profunde tendințe (și posibilități) ale progresului social. Tocmai de aceea, atunci când îl citim pe David Graeber, e bine să realizăm că nici Piotr Kropotkin sau Élisée Reclus nu sunt foarte departe și că discursul propus de antropologul american se înscrie, de fapt, în tradiția reflecției anarhiste asupra istoriei și societății; amănunte care par să scape, în general, comentatorilor.

MARTIN VEITH, *FRAGMENTE ZU ANARCHISMUS UND ANARCHO-SYNDIKALISMUS IN DER BUKOWINA* (EDITION VERLAG, 2022)

Vă semnalăm apariția volumului istoricului Martin Veith *Fragmente zu Anarchismus und Anarcho-Syndikalismus in der Bukowina*, care documentează mai multe aspecte ale mișcării anarhiste și anarho-sindicaliste bucovinene din anii '20-30.

Martin Veith, care a publicat deja două volume în Germania, unul dedicat lui Panait Mușoiu (2013), iar celălalt lui Ștefan Gheorghiu și sindicalismului revoluționar (2015), prezintă memoriile lui Mechel Stanger și David Stetner, membri ai grupului din Cernăuți, dar și câteva informații referitoare la organizația anarho-sindicalistă din oraș, care a făcut parte și din Asociația Internațională a Muncitorilor (anarho-sindicalistă) ca secțiune română.

O contribuție la fel de importantă este documentarea detaliată a represiunii anarhiștilor și, în mod mai larg, a mișcării muncitorești din Bucovina de Nord. Statul român a combătut ideile de egalitate și societate liberă prin interzicerea organizațiilor muncitorești, cenzură masivă, suprimarea libertății de exprimare, înscenări judiciare și violență polițienească. Monarhia autoritar-naționalistă a primit în acest sens sprijin și din partea mișcărilor antisemite și de extremă dreaptă, la rândul lor impulsionate de reprimarea muncitorilor și a anarhiștilor din Bucovina, în marea lor majoritate evrei.

DIVERSE: **Legate de colectivul nostru:**

„SERILE ANARHIVEI”: DISCUȚII, ATELIERE ȘI PREZENTĂRI DEDICATE ISTORIEI ANARHISTE LOCALE

Sub titulatura „Serile Anarhivei” ne-am dorit să inițiem o serie de discuții, ateliere și prezentări dedicate istoriei anarhismului în România. Documentarea acestor povești, multă vreme ignorate sau neînțelese, este un proces colectiv, care nu poate crește, credem noi, decât prin crearea unor comunități de cunoaștere care să aducă toate aceste fire în prezent. Tocmai de aceea, recuperarea micilor istorii libertare locale înseamnă mai mult decât simpla lor inventariere.

Pentru că înțelegem că istoriile pe care ni le spunem sunt foarte importante, pentru că modul în care ni le spunem este la fel de important; pentru că e nevoie de o cunoaștere vie, care să se poată transforma în conștiință activă și în solidaritate cu toți cei/cele care luptă și speră la o lume mai bună; pentru că toate istoriile ne vorbesc, de fapt, despre prezent și despre posibilitățile

sale; pentru că nu dorim ca Anarhiva să fie un muzeu, ci un laborator și un spațiu de cunoaștere vie, vă invităm să participați la întâlnirile noastre.

„Serile Anarhivei” au debutat la Cluj, pe 19 noiembrie 2022 cu o discuție dedicată grupurilor libertare și militanților cu origini evreiești din România, o atenție specială fiind acordată mișcării anarhiste din Bucovina de Nord și prezentării broșurii *Anarhismul în Bucovina de Nord. O scurtă istorie (1925-1935)*. Prezentările au fost urmate de un concert de muzică idiș revoluționară, evenimentul fiind găzduit de spațiul prieten @casă. A doua ediție, care a atras, de asemenea, o prezență destul de numeroasă, a avut loc pe 26 noiembrie 2020 la spațiul Filaret 16 din București, discuțiile fiind dedicate aceleiași tematici.

PREZENTĂRI ANARHIVA LA LONDRA ÎN 2022: FREEDOM BOOKSHOP ȘI MAYDAY ROOMS

În această vară, unul din membrii Anarhiva, cu ocazia „excepțională” de a fi trebuit să lucreze sezonier în Anglia, a avut două prezentări la Londra în timpul zilelor sale libere. Acestea au avut loc la *Freedom Bookshop*, care e librăria ziarului *Freedom*, unul dintre cele mai longevive ziare anarhiste, început, printre

alții, de către Piotr Kropotkin în anul 1886; și la *MayDay Rooms* un proiect arhivistic (deci, mult mai apropiat de noi), care însă nu se limitează la istoria libertară, ci se interesează de istoria mișcărilor sociale în general, incluzând mișcările antiautoritare, feministe, queer ș.a.i. Vă propunem să intrați pe *site*-ul lor pentru a vedea mai exact cu ce tip de muncă arhivistică se ocupă: maydayrooms.org

Din cauză că aceste evenimente au fost organizate mai „din scurt”, participarea nu a fost foarte numeroasă, însă la ambele prezentări au venit persoane interesate să afle mai multe despre istoria anarhismului din România, precum și despre situația actuală din țară. Mai mult, unele persoane au fost fericite să audă și alte narațiuni decât cele predominante în lumea anglo-saxonă, care, după cum bine știm, sunt predominante și în „lumea alternativă” a ideilor și istoriilor libertare.

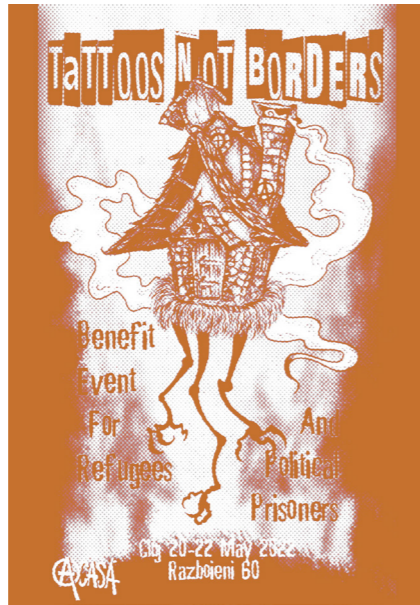

Declarații:

TATTOOS NOT BORDERS (20-22 MAI 2022, CLUJ)

În perioada 20-22 mai, ne-am adunat în Cluj/Kolozsvár la Tattoos Not Borders pentru a ne arăta solidaritatea cu toți refugiații alungați de războaie și pentru a sprijini prizonierii politici anarhiști aflați în închisori din întreaga lume.

În cadrul evenimentului care a durat trei zile, discuțiile cu colectivele ABC din Belarus și Polonia, dar mai ales și cu Operațiunea Solidaritatea din Ucraina, ne-au demonstrat încă o dată că singurul joc jucat de statele naționale și marele capital este cel al imperialismului și dominației. Aceste entități folosesc pretextul fals al securității și controlul intensificat pentru a criminaliza ajutorul reciproc și pentru a suprima vocile care se opun politiciilor naționaliste și opresive.

În același timp, tovarăși și tovarăse din Berlin și din România care luptă împotriva evacuărilor forțate și pentru dreptatea locativă ne-au

vorbit despre cum agresiunea statului prin utilizarea forțelor de poliție în beneficiul capitalismului duce la evacuări constante, rasism și clasism față de refugiați, imigranți și populațiile locale rasializate, precum și față de clasa muncitoare.

Deși rănila lăsată de tatuaje se vindecă, rănila refugiaților aflați pe străzi sau blocați la diferite granițe, precum și ale tovarășilor noștri blocați în închisori, încă sângerează. Prin urmare, vom continua lupta împotriva granițelor, războaielor și militarizării, pentru o lume în care toți/toate/toatx suntem liberi de opresiunea statului!

Participantxle la Tattoos Not Borders, 20-22 mai 2022

DECLARAȚIA CELOR CARE AU PARTICIPAT LA A 14-A EDIȚIE A TÂRGULUI ANARHIST DE CARTE DIN BALCANI

Între 24 și 26 iunie 2022, după doi ani de amânare impusă de COVID, mai multe colective, inițiative și persoane din mișcarea anarhistă și antiautoritară s-au reunit din nou la Cluj/Kolozsvár pentru cea de-a 14-a ediție a Târgului Anarhist de Carte din Balcani. Am venit din diferite colțuri ale Balcanilor și de mai departe, din așa-numitele Bulgaria, Slovenia, România, Grecia, Turcia, Croația, Ungaria, Serbia, dar și din așa-numitele Lituania, Austria, Germania, Elveția, Franța și Brazilia. Ne-am reunit pentru a schimba idei și notăți despre luptele pe care le ducem sau în care ne-am implicat, dar și pentru a întări legăturile concrete de încredere și solidaritate dintre noi. Am discutat multe chestiuni, am tras unele concluzii, dar am lăsat și multe întrebări deschise.

Discuțiile au fost deschise de o reflecție asupra internaționalismului și a întrajutorării. Ne-am reamintit că Târgul Anarhist de Carte din Balcani (TACB) se înscrie în tradiția organizării internaționale, dincolo de granițe, care reprezintă o trăsătură a mișcării anarhiste încă de la începuturile sale. S-au făcut paralele, de asemenea, între sistemele de opresiune din America Latină și cele din Balcani, ambele geografii aflându-se la periferia sistemului capitalist global și fiind afectate de istoria exploatarei. Am afirmat din nou că analiza și acțiunea comună sunt practic imposibile dacă nu sunt ancorate în relații personale și directe, pentru care existența unor spații fizice împărțite – un exemplu în acest sens fiind chiar TACB – e de neprețuit. Continuăm să credem că, pentru

a ne angaja într-o practică consistentă a solidarității internaționale, e nevoie să contestăm și să perturbăm centrele puterii capitaliste și de stat din geografii în care suntem active/i/x, nu doar să ne concentrăm pe cele câteva superputeri globale.

Umbră războiului planează amenințător deasupra continentului. Balcanii sunt încă profund marcați de experiența războaielor din fosta Iugoslavie. Bazându-ne pe această lecție istorică dureroasă, subliniem că recenta escaladare a războiului din Ucraina demonstrează încă o dată disponibilitatea statului global și a forțelor capitaliste de a recurge la violența organizată și sofisticată tehnologic, la ucideri în masă și la distrugerii sistematice. Războiul din Ucraina nu constituie un fenomen unic, ci doar cel mai recent război

dintr-o serie de războaie legate în mod inextricabil de competiția pentru dominația globală. Toate sunt unelte prin care dominația capitalistă asupra oamenilor, resurselor și teritoriilor este susținută și extinsă.

În calitate de anarhiste/i/x și antiautoritare/i/x, ne opunem tuturor războaielor și proiectelor militariste. Ne dorim o rezistență activă față de război și față de tot ceea ce-l alimentează: de la naționalism, extremism religios și patriarhat, până la ideea că o creștere economică nesfârșită ar trebui să fie scopul principal al organizării sociale.

Ne exprimăm solidaritatea deplină cu toate ființele afectate de forțele distructive ale războiului. Recunoaștem situația extrem de dificilă a tovarășelor/ilor/x din Ucraina, care luptă pentru supraviețuire, precum și a celor din Rusia și Belarus care se confruntă cu represiunea brutală a statului din cauza opoziției față de război.

În discuțiile purtate am revenit asupra câtorva întrebări pentru care credem că ar trebui găsite diferite răspunsuri practice:

Cum să ne opunem războiului și militarizării în propriile noastre contexte? Cum să dezvoltăm legături de ajutor reciproc și solidaritate cu persoanele afectate? Cum să evităm ca eforturile noastre să fie folosite pentru a justifica perpetuarea războiului și consolidarea intereselor capitaliste?

Mai presus de toate, trebuie să ne opunem spectacolului războiului care simplifică totul pentru a ne determina să ne conformăm deciziilor elitelor care controlează statele, industria militară și armatele. Ar trebui, în schimb, să încercăm să înțelegem rolul pe care războiul îl are în cadrul sistemelor capitaliste, precum și cauzele fiecărei conflagrații în parte, pentru a-i putea rezista și pentru a nu ne supune acțiunilor mașinii de război. În acest context, crearea unor mișcări sociale de la firul ierbii este indispensabilă.

Un alt set de discuții a fost dedicat semnificației politice a *queerness*-ului ca practică antinormativă și antiautoritară. A fost evidențiată importanța dezvoltării continue a practicilor anarha-feministe și queer în Balcani, fiind, de asemenea, identificate și câteva zone pentru acțiunile viitoare:

» În organizarea noastră politică nu trebuie să ne oprim doar asupra structurilor represive exterioare. Astfel, e necesar să ne dedicăm conștient contestării structurilor patriarhale din sânul mișcărilor anarhiste și antiautoritare. Pentru aceasta trebuie să fim în mod sincer deschise/iși/x unele/ii/x cu celelalte/ceilalți/x și să acordăm atenție opresiunii bazate pe gen, care rămâne un aspect permanent al vieții noastre, străduindu-ne în același timp să construim comunitate și respect dincolo de

categoriile impuse social sau autoimpuse. S-a subliniat și faptul că practica grijii reciproce este esențială pentru atingerea acestor obiective. Ne bucurăm să putem considera TACB un exemplu pozitiv în acest sens.

- » Ne dăm seama că literatura anarha-feministă și queer lipsește din Balcani și recunoaștem că acest aspect constituie o problemă care reclamă implicarea noastră imediată.
- » Am subliniat faptul că în multe geografii criza COVID-19, noul război și ascensiunea forțelor fasciste coincid cu introducerea unei legislații represive care afectează în mod special femeile și persoanele queer. Preconizăm că atacul de amploare asupra autonomiei femeilor și asupra controlului propriului corp va continua.

Observăm, de asemenea, cum forțe politice și sociale tot mai autoritare reinventează continuu masculinitatea într-o manieră care rezonază cu nevoile mașinii de război. Prin urmare, lupta împotriva patriarhatului este, în același timp, lupta împotriva războiului și a militarizării.

Însă războiul actual nu e singura criză recentă care consolidează repatriarhalizarea societăților în care trăim. Așadar, lupta împotriva atacurilor care vizează drepturile și capacitățile reproductive trebuie să fie în centrul eforturilor noastre de organizare. Credem că instrumentele și abordările dezvoltate de tovarășele anarha-feministe pot să fie utile tuturor curentelor anarhiste și antiautoritare. Printre acestea se numără și găsirea resurselor necesare pentru consolidarea perspectivelor anarha-feministe și queer în Balcani. În același timp, e nevoie să reflectăm în continuare asupra a ceea ce înseamnă crearea unor spații mai sigure pentru toată lumea.

Pandemia de COVID-19 a expus și a adâncit diviziunile de clasă existente; de asemenea, ne-a adus în fața unei situații foarte dificile ca mișcare. A fost necesar să inventăm noi modalități de a rezista. Ne dăm seama totuși că nu de fiecare dată s-a reușit acest lucru. Sentimentul de copleșire, conflictele interne și confuzia au fost frecvente, însă au existat și multe răspunsuri pozitive, care pot servi ca sursă de inspirație pentru viitor.

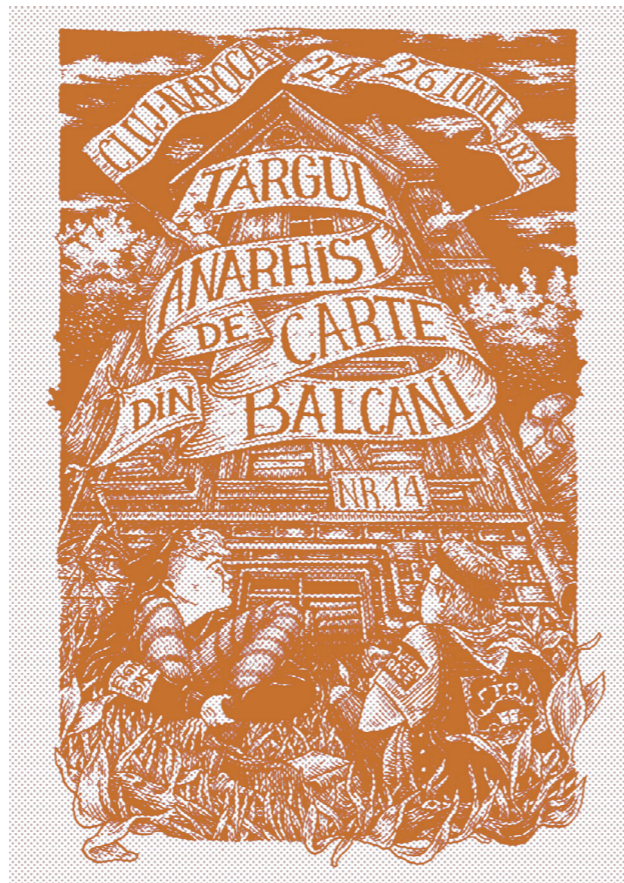
Întrucât starea de urgență a fost normalizată, e necesar să respingem tot ceea ce implică aceasta, adică monopolul statului asupra discursului public și a organizării politice, precum și individualismul extrem. Această situație ne-a readus aminte să nu lăsăm interpretările doar în mâinile specialiștilor. Ne propunem, în schimb, să ne asumăm responsabilitatea propriilor decizii în situații imprevizibile, dar și să ne consacram dezvoltării în timp real a cunoașterii colective, într-un mod angajat politic.

O altă sesiune de discuții s-a concentrat pe chestiunea exodului continuu al popoarelor din regiunile devastate de Fortăreața Europa. Încercăm să ne extindem rețelele de solidaritate pentru a sprijini persoanele care caută refugiu, iar astfel să contrabalansăm atitudinile și practicile rasiste și colonialiste predominante în contextele în care ne aflăm. Odată cu creșterea controlului și supravegherii granițelor, vedem cum refugiații sunt întorși din drum în mod violent, fiind supuși încarcerărilor, suferinței și morții. În același timp, solidaritatea este criminalizată.

Ne opunem tuturor frontierelor și dorim să creăm o lume în care toate persoanele să poată circula liber. Admonestările diplomatice și directivele precum Acordurile de la Dublin crează o perdea de fum, lăsând în societate falsa impresie că se face ceva. De fapt, toate aceste demersuri nu fac decât să justifice continuarea practicilor inumane ale statelor, care neagă refugiaților dreptul de a decide singuri unde să meargă. Condamnăm, de asemenea, ideea de a profita de pe urma suferinței pentru a furniza forță de muncă ieftină mașinăriei capitaliste, din care regimurile de frontieră brutale și rasiste fac parte integrantă.

Discuțiile au privit, de asemenea, și procesele de transformare neoliberală a spațiului rural prin privatizare, gentrificare și turistificare. Recunoaștem aceste procese drept parte a expansiunii capitaliste în zonele rurale și drept o altă modalitate de extragere a profitului prin exploatarea oamenilor, a ființelor non-umane și a mediului înconjurător. Respingând discursul romanticizant și fanteziile escapiste ale claselor de mijloc urbane, căutăm să creăm modalități de organizare și de implicare concretă în luptele care privesc mediul rural. Acest lucru ne-ar putea oferi posibilitatea de a experimenta mijloace practice de cultivare a hranei, de a rezista alienării predominante în societatea capitalistă și de a dezvolta o mișcare care să meargă dincolo de urban. Aceasta ar însemna și recuperarea accesului la terenuri, însă nu în scopul unei alte îngrădiri menită să extragă profit, ci pentru a recupera bunurile comune în vederea creării de oportunități pentru mișcări durabile, care să adopte o relație respectuoasă cu mediul și cu ființele non-umane. În același timp, recunoaștem că o astfel de muncă e o muncă reproductivă, care trebuie să reafirme luptele noastre împotriva patriarhatului, a nedreptății rasiale și a altor practici de excludere.

Având în vedere că schimbările climatice afectează tot mai mult condițiile de supraviețuire, suntem conștiente/ți/x de faptul că, în actualul sistem capitalist, cele mai grave efecte vor fi resimțite din nou de cele/i/x care sunt deja supuse/și/x la multiple exploatare.

În cele din urmă, am decis ca următorul Târg Anarhist de Carte din Balcani să aibă loc la Ljubljana, slovenia, la sfârșitul lunii iunie 2023.

Timp de trei zile am făcut din Târgul Anarhist de Carte din Balcani un spațiu de ascultare, respect și ajutor reciproc. Acest lucru a fost posibil doar datorită eforturilor serioase depuse de echipa de organizare locală în ultimul an, pentru care le mulțumim din suflet.

Credem că, în contextul noilor forme pe care le iau crizele capitaliste, relațiile de încredere în cadrul mișcării anarhiste și antiautoritare trebuie să rămână în centrul activității noastre politice. În bătăliile grele care vor urma, ceea ce ne unește este mult mai important decât ceea ce ne desparte.

Nicio națiune nu ne unește, niciun război nu ne va diviza!

Împotriva tuturor guvernelor și statelor!

Lupta împotriva patriarhatului este o luptă împotriva războiului și militarismului!

Haideți să transformăm criza capitalistă într-o criză a autorității!

Suntem înfuriați de uciderea a 27 de persoane de către poliție în Melilla!

Participantele/ții/x la cea de-a 14-a ediție a Târgului Anarhist de Carte din Balcani, Cluj/Kolozsvár
26 iunie 2022

PRIMUL APEL CĂTRE MIȘCAREA ANARHISTĂ INTERNAȚIONALĂ PRIVIND PARTICIPAREA LA TÂRGUL ANARHIST DE CARTE DIN BALCANI 2023

20 de ani de Târg Anarhist de Carte din Balcani: *Dincolo de zidurile naționalismului și războiului*

Suntem fericite/ți/x să anunțăm că următorul Târg Anarhist de Carte din Balcani (TACB) va avea loc între 7 și 9 iulie 2023 la Ljubljana, în Slovenia. Această decizie a fost luată la adunarea generală a ultimului TACB, care a avut loc între 24 și 26 iunie 2022 la Cluj/Kolozsvár, în România.

Aceasta va fi cea de-a 15-a ediție a TACB și va marca 20 de ani de la înființare, prima ediție a TACB având loc la Ljubljana, în 2003. În anii care au urmat, târgul a călătorit în jurul Balcanilor (în geografii precum Croația, Serbia, Bulgaria, Bosnia și Herțegovina, Macedonia, Grecia, România), iar acum se întoarce în orașul nostru, unde a fost găzduit pentru ultima dată în 2013.

Dorim să folosim aniversarea ca pe o oportunitate de a organiza o adunare anarhistă internațională puternică, una în care să putem aborda, într-o manieră colectivă și cu perspectiva organizării și luptelor viitoare, chestiuni importante pentru vremurile actuale.

Pentru noi, conceptul TACB nu a fost niciodată numai despre cărți. Întotdeauna l-am înțeles drept o unealtă pentru a ne întări grupurile, organizațiile, relațiile și rețelele la nivel local, regional și internațional. Îl înțelegem ca pe un spațiu în care schimbăm idei, analize, perspective și ne comparăm practicile, modelele de organizare și experiența din cadrul luptelor, dar și experiența

participării la mișcările sociale și a modului în care ideile noastre au fost încorporate în acestea; toate cu intenția de a formula propuneri semnificative pentru următorii pași care ne pot ajuta să abordăm provocările cu care mișcările și societățile noastre se confruntă în contextul realităților politice, economice și sociale actuale, precum și a potențialului lor revoluționar.

Analizele noastre din trecut sunt reconfirmate de starea actuală a lucrurilor la nivel global, astfel că agenda noastră politică de schimbare socială radicală devine din ce în ce mai relevantă și urgentă. Ne este clar că sistemul capitalist – bazat pe înrobire, exploatare, dominație și legat și de alte practici opresive, precum rasismul și naționalismul, patriarhatul și sexismul – ne distruge viețile, societățile și mediul înconjurător. Toate crizele recente, intensificarea constantă a atacurilor capitalului împotriva claselor populare, amplificarea represiunii

din partea poliției și a violenței statului, și în cele din urmă militarizarea și războiul, ne confirmă afirmația că **capitalismul este criza**. Ne e clar că privilegiile claselor conducătoare, distribuția coercitivă a bogăției comune, ierarhiile existente și sistemul însuși pot supraviețui și pot fi reproduse numai prin domnia forței brute și a violenței. Pornind de aici, putem extinde cu ușurință afirmația anterioară pentru a spune că **capitalismul este război**.

Regiunea Balcanilor, cu istoria ei specifică, nu e diferită în această privință. A îndurat brutalitatea războiului, naționalismului și tranziției la economia capitalistă din fosta Iugoslavie, a fost forțată să devină un laborator al politicilor neoliberale (după cum s-a văzut foarte clar în timpul crizei economice din Grecia din anii 2008-2012), iar azi asista la decesele violente, care sunt urmările regimurilor frontaliere europene și ale politicilor migraționiste, și trece printr-un proces de dezintegrare a societății, a cărei alienare și individualism sunt cel mai drastic exprimate în practicile canibalismului social.

Putem observa diferite reacții populare la aceste realități: de la ascensiunea reacționară a extremei drepte populiste, naționaliste și fasciste, la exploziile constante de revoltă în toate colțurile lumii, și de la mișcările de stradă nearticulate și difuze, alimentate de neîncrederea totală în reprezentarea politică și în instituțiile statului, până la momente revoluționare progresiste, cum ar fi cele ale revoltei în

curs de desfășurare din Iran ori procesul revoluționar social din Kurdistan. Mișcarea anarhistă încearcă să intervină nu doar în reacțiile populare menționate mai sus la crizele capitaliste, ci și în realitatea socială în general. Analizele și discursurile noastre se află la baza mobilizării și activității politice din spațiile în care suntem exploatați/ți/x și oprimate/ți/x, în școlile, la locurile de muncă și în cartierele noastre. Participăm la mișcări sociale unde încercăm să punem în aplicare principiile antiautoritare și perspectivele noastre revoluționare, dar construim și noi mișcări, structuri de luptă și de solidaritate, precum și spații comunitare și autonome în care dezvoltăm practici alternative de organizare și de viață. Dar este suficient efortul depus și oare chiar reușim să construim contra-puterea necesară pentru o schimbare reală? Credem că anarhismul, ca expresie politică a intereselor celor exploatați/ți/x și oprimate/ți/x, poate oferi multe răspunsuri la întrebările vremurilor noastre, dar putem vedea, de asemenea, că mișcările îi lipsește o influență fundamentală asupra mecanismelor istoriei. Am dori să folosim adunarea TACB pentru a reflecta asupra acestui subiect și a altor subiecte, pentru a dezvolta strategii care pot aduce în prim-plan agendele noastre și pentru a ne da o nouă energie pentru organizarea și mobilizările noastre viitoare.

Ținând cont de toate acestea, invităm pe toți cei/cele/x care fac parte din mișcarea anarhistă și antiautoritară internațională, din geograficile Balcanilor, Europei și altor continente, să ni se alăture pentru organizarea acestui eveniment la toate nivelele și pentru planificarea lui. Din moment ce va mai exista o altă adunare anarhistă

internațională la St. Immier, în iulie 2023, dorim să creăm o conexiune organică între cele două. Am dori să invităm în mod special tovarășele/șii/x de pe alte continente care au de gând să se alăture întâlnirii de la St. Immier să ia în considerare și invitația noastră și să ia parte și la adunarea TACB din Ljubljana.

Vom continua să vă informăm cu privire la procesul de organizare și să vă oferim detalii despre programul evenimentului în lunile care urmează. **Vă rugăm să traduceți acest apel în limbile voastre, să îl publicați și distribuiți în mediile și prin canalele voastre de comunicare**

Pentru informații, întrebări și propuneri, ne puteți contacta via e-mail la [bab2023\(at\)riseup\(dot\)net](mailto:bab2023(at)riseup(dot)net) sau puteți vizita pagina bab2023.avtonomija.org.

**DINCOLO DE ZIDURILE NAȚIONALISMULUI ȘI RĂZBOIULUI!*
CONSTRUIND SOLIDARITATE ȘI
REZISTENȚĂ!**

Adunarea de organizare a Târgului Anarhist de Carte din Balcani 2023
Ljubljana, 27 noiembrie 2022

*slogan al mișcării anarhiste din fosta Iugoslavie, folosit în mobilizările anti-război și anti-militarizare din anii '90 și, în același timp, numele unui ziar anarhist publicat la acea vreme de către tovarășe/șii/x din diferitele țări ale fostei Iugoslavii.

JANUARIE

1. **1.1.1** Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.2 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.3 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.4 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.5 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.6 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.7 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.8 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.9 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.10 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.11 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.12 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.13 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.14 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.15 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.16 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.17 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.18 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.19 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.20 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.21 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.22 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.23 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.24 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.25 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.26 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.27 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.28 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.29 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.30 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 1.1.31 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)

FEBRUARIE

- 2.1.1 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.2 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.3 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.4 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.5 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.6 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.7 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.8 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.9 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.10 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.11 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.12 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.13 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.14 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.15 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.16 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.17 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.18 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.19 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.20 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.21 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.22 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.23 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.24 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.25 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.26 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.27 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.28 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.29 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.30 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 2.1.31 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)

MARTIE

- 3.1.1 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.2 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.3 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.4 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.5 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.6 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.7 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.8 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.9 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.10 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.11 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.12 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.13 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.14 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.15 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.16 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.17 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.18 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.19 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.20 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.21 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.22 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.23 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.24 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.25 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.26 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.27 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.28 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.29 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.30 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 3.1.31 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)

APRILIE

- 4.1.1 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.2 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.3 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.4 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.5 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.6 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.7 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.8 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.9 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.10 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.11 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.12 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.13 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.14 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.15 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.16 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.17 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.18 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.19 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.20 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.21 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.22 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.23 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.24 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.25 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.26 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.27 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.28 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.29 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.30 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 4.1.31 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)

MAY

- 5.1.1 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.2 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.3 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.4 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.5 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.6 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.7 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.8 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.9 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.10 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.11 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.12 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.13 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.14 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.15 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.16 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.17 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.18 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.19 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.20 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.21 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.22 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.23 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.24 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.25 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.26 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.27 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.28 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.29 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.30 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 5.1.31 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)

JUNE

- 6.1.1 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.2 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.3 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.4 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.5 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.6 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.7 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.8 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.9 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.10 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.11 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.12 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.13 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.14 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.15 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.16 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.17 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.18 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.19 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.20 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.21 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.22 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.23 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.24 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.25 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.26 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.27 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.28 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.29 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.30 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 6.1.31 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)

JULIE

- 7.1.1 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.2 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.3 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.4 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.5 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.6 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.7 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.8 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.9 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.10 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.11 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.12 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.13 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.14 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.15 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.16 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.17 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.18 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.19 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.20 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.21 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.22 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.23 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.24 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.25 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.26 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.27 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.28 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.29 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.30 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 7.1.31 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)

AUGUST

- 8.1.1 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.2 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.3 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.4 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.5 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.6 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.7 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.8 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.9 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.10 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.11 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.12 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.13 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.14 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.15 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.16 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.17 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.18 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.19 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.20 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.21 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.22 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.23 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.24 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.25 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.26 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.27 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.28 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.29 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.30 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 8.1.31 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)

SEPTEMBRIE

- 9.1.1 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.2 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.3 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.4 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.5 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.6 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.7 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.8 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.9 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.10 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.11 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.12 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.13 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.14 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.15 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.16 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.17 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.18 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.19 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.20 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.21 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.22 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.23 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.24 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.25 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.26 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.27 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.28 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.29 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.30 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 9.1.31 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)

OCTOMBRIE

- 10.1.1 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.2 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.3 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.4 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.5 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.6 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.7 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.8 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.9 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.10 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.11 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.12 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.13 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.14 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.15 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.16 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.17 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.18 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.19 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.20 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.21 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.22 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.23 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.24 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.25 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.26 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.27 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.28 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.29 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.30 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 10.1.31 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)

NOIEMBRIE

- 11.1.1 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 11.1.2 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 11.1.3 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 11.1.4 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 11.1.5 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 11.1.6 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 11.1.7 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 11.1.8 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 11.1.9 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 11.1.10 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 11.1.11 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 11.1.12 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 11.1.13 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 11.1.14 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 11.1.15 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 11.1.16 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 11.1.17 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 11.1.18 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 11.1.19 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 11.1.20 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 11.1.21 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 11.1.22 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 11.1.23 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 11.1.24 Anarhistă (2023) - Anarhistă (2023)
- 11.1

COLECȚIA ANARHIVATĂ ÎN 2022

1.3 Colecție reviste sec. XIX (18xx-1900)

1. Mișcarea socială #1-7 (1897)
2. Mișcarea socială #8-11 (1897)
3. Mișcarea socială #12-15 (1897)
4. Mișcarea socială #16-20 (1897)
5. Mișcarea socială #21-24 (1897)
6. Mișcarea socială #25-28 (1897)
7. Mișcarea socială #29-35 (1897)
8. Răzvrătirea # 1 (1891)
9. Răzvrătirea # 3 (1891)
10. Răzvrătirea # 4 (1891)

1.6 Colecție diverse sec. XIX (18xx-1900)

11. Gheorghe Levezan, „Manifeste aux étudiants du monde entier” (1890)

2.2 Colecție volume sec. XX (1901-1947)

12. Eugen Relgis, „Umanitarismul și Internaționala intelectualilor” (1922)

2.4 Colecție broșuri sec. XX (1901-1947)

13. „Alte zări. Despre materialism. Lumea cum ar putea să fie” de Panait Mușoiu, Antioco Zucca, Bertrand Russel (1926)

2.6 Colecție diverse sec. XX (1901-1947)°°

14. Manifest „Răsboi răsboiului!” (1912)

3.2 Colecție volume sec. XX (1948-2000)

15. Howard Fast, „Calvarul lui Sacco și Vanzetti – o legendă din Noua Anglie” (1954)

3.5 Colecție broșuri sec. XX (1948-2000)

16. Iztok (Răsărit): „Ce vor anarhiștii?” (1981)

3.7 Colecție fluturași sec. XX (1948-2000)

17. Fluturaș „Acțiunea antifascistă” (2000?)

4.2 Colecție volume sec. XXI (2001-20xx)

18. Mechel Stanger, „Memorias de un anarquista rumano” (2021)
19. „Insurecția care vine” de Comitetul Invizibil (2008)
20. „LIBERTATE, EGALITATE, SURORITATE ȘI FRATERNITATE!” de Emma Goldman (culegere de texte anarhiste)

4.4. Colecție zine sec. XXI (2001-20xx)

21. By Any Means # 2 (2007)
22. Extras Drunk Nach Osten #2 (2008)
23. More Punk Than You #4 (2007)
24. Woah! # 1 (2006)
25. Woah! # 3 (2007)

4.5 Colecție broșuri sec. XXI (2001-20xx)

26. „Buy Nothing Day” (29 noiembrie 2008)

27. „De ce schimbarea climatică nu este o chestiune de mediu” (2009)
28. Info-propaganda: „Împotriva statului și împotriva politicii” (2008?)
29. Info-propaganda: „Lumea capitalistă – Fascismul”
30. „O istorie a anti-imperialismului anarhist” de Lucien van der Walt (2012)
31. „Tensiunea anarhistă” de Alfredo M. Bonnano (2009)

4.6 Colecție diverse sec. XXI (2001-20xx)

32. Comunicat Federația Anarhistă #4 (2009)
33. Copertă album Guranii: „Libertate virtuală” (2003)
34. Expoziție împotriva rasismului (2004)
35. Fotografie Critica Radicală (2004)
36. Fotografie „Food not Bombs” la Inca Timișoara (2004)
37. Fotografie Haos (2004)
38. Fotografie Inca Timișoara (2004)
39. Fotografie Los Pogos (2004)
40. Fotografie marș împotriva rasismului (2004)
41. Fotografie marș împotriva rasismului și războiului (2004)
42. Fotografie No man's band (2004)
43. Fotografie Prafn ochi (2004)
44. Fotografie Scandal (2004)
45. Graffiti „no m@sters”

4.7 Colecție fluturași sec. XXI (2001-20xx)

46. 19 martie ziua internațională împotriva militarismului
47. Fluturaș împotriva Noii Drepte, a naționalismului și fascismului (200?)
48. Info-propaganda: „Statul și libertatea”

4.8 Colecție afișe sec. XXI (2001-20xx)

49. Afișe concerte PULA VIDA Barcelona (2014-2015) #1
50. Afișe concerte PULA VIDA Barcelona (2014-2015) #2
51. Afiș „Stop discriminării! Stop homofobiei!” (2006)
52. Afiș „1 Mai, nimic de sărbătorit în România” (2010)
53. Afiș „Împotriva fascismului, rasismului și naționalismului” # 1 (2006)
54. Afiș „Împotriva fascismului, rasismului și naționalismului” # 2 (2006)
55. Afiș „Împotriva fascismului, rasismului și naționalismului” # 3 (2006)
56. Afiș „Nu vota! Nu te condamna!” Craiova
57. „Demonstrație împotriva fascismului și a tuturor formelor de discriminare”: 9 noiembrie, București (2008)

5. Colecție fotografii, portrete etc.

58. Gheorghe Levezan (1869-?)
59. Joseph Ishill (1888-1966)

6.1 Colecție afișe concerte și festivaluri DIY+

60. Afișe concerte Atelier D.I.Y.

6.2 Colecție spații alternative, biblioteci și squat-uri

61. Fotografii Centrul Cultural INCA Timișoara (2002-2006?)
62. Fotografii spațiul Atelier D.I.Y. Timișoara (2009-2014)
63. Pizzeria „Anarchia” Vienna (2011-2014)
64. Spațiul Armonia Timișoara (2018-2020)
65. Squat „Rebil” Iași (2007)

6.3 Colecție acțiuni, proteste, marșuri și festivaluri

66. Contramanifestație la „marșul normalității” București (2007)
67. Lovekills Festival #2 (2007)
68. Lovekills Festival #3 (2008)
69. Lovekills Festival #4 (2009)
70. Protest 9 noiembrie București (2007)

7.1 Colecție video (documentare, filme, interviuri etc.)

71. Marș împotriva rasismului și războiului (2004)
72. Reportaj istoria punk și a festivalului Underground (2004)

7.2 Colecție audio (înregistrări, albume etc.)

73. Album benefit Anti-Nato Days (2008) + versuri
74. Benefit CD for Lovekills Festival
75. Benefit CD Hrană nu bombe
76. Coercion – Never Obey (2007)
77. Critica Radicală w/ Czolgosz – So mai cares (2004)
78. Pavilionul 32 – Nu mă tem de tirania voastră
79. Pavilionul 32 – Prima linie (2006)

REȚETE (DE LA COOP.):

REȚETĂ DE ICRE VEGANE

- » 1/2 cană semințe de amarant
- » 2/3 linguri de maioneză
- » o jumătate ceapă roșie
- » zeamă de la o jumătate de lămâie
- » o linguriță sare
- » 2 lingurițe de ulei de in

Amarantul se pune la înmuiat peste noapte și apoi se fierbe la foc mic în raport de 1 la 3 cu apa, până absoarbe toată apa (15-20 de min).

Câteva sugestii și idei la care să vă gândiți atunci când organizați un **Food not Bombs**:

- » păstrați igiena spațiului de gătit și a instrumentelor, spălați legumele și ambalajele folosite la transport și la servire. Spălați-vă pe mâini des.
- » atunci când faceți meniul, luați în calcul posibile alergii și opțiunea unei mâncări mai puțin sau deloc condimentate/iuți.
- » porția de mâncare pentru o persoană cântărește în medie 400-500g.
- » o mâncare nutritivă conține carbohidrați (cartofi, paste sau orez), diferite legume și proteine (leguminoase) gătite. Dacă aveți posibilitatea, adăugați salate din legume proaspete sau semințe.
- » un desert, ceva dulce este întotdeauna apreciat.
- » gândiți-vă la timp: programați gătitul astfel încât la servire mâncarea să fie caldă și să evitați reîncălzirea.
- » pregătiți un banner cu **Food not Bombs** și un mic flyer despre acțiunea voastră.

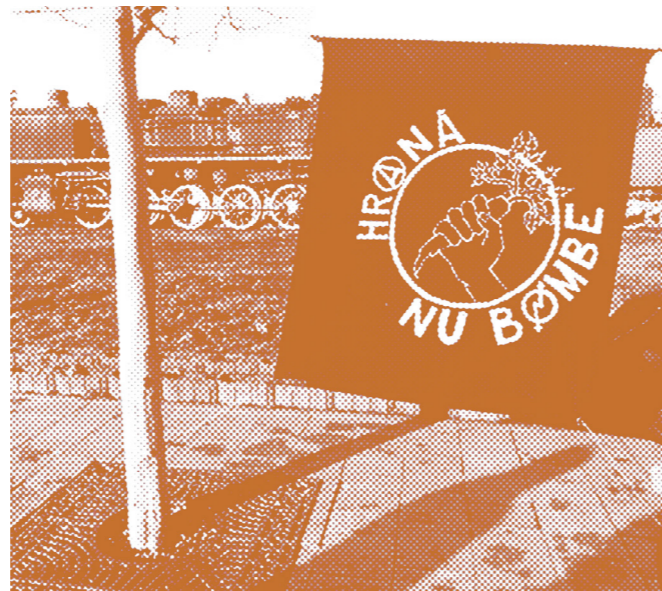
Cantități orientative pentru o porție pentru felul principal (în varianta lor uscată):

- » orez 50g -70g
- » paste: 90g
- » cartofi: 200g-300g
- » leguminoase (fasole, linte, mazăre, bob, năut): 30g-60g
- » legume: 150g-250g
- » fructe: 100g-150g

Se lasă la răcit și apoi se amestecă cu toate celelalte ingrediente.

Dacă nu avem ulei de in, atunci amarantul se freacă cu puțin ulei de floarea soarelui până se leagă puțin, după care se adaugă și restul ingredientelor.

La final se mai drege după gust.

↑ Acțiune Hrană nu bombe, Cluj, 1 ianuarie 2023

Acțiune Hrană nu bombe, București, 1 ianuarie 2023 (pag. 15) ↓

BIBLIOTECI LIBERTARE:

↓ BIBLIOTECA A.CASĂ Cluj (în imaginea de mai jos)

Un loc comod în spațiul autonom a.casă, în bibliotecă vei găsi materiale tipărite – cărți, fanzine, reviste, postere, autocolante – dedicate criticii sociale radicale și artei politice, dar și multor altor subiecte. Avem peste 700 de cărți și nenumărate zine despre acțiune directă, feminism, punk și DIY, ecologie, istorie și teorie

radicală, anti-represiune, mișcări sociale etc. Poți căuta cărțile în catalogul nostru online: libracasa.librarika.com

Primim cu bucurie donații de cărți și sugestii.

Pentru noutăți și program, urmărește-ne pe ig [@acasacluj](https://www.instagram.com/acasacluj).

↓ BIBLIOTECA FILARET 16 București

Spațiu DiY deschis în București, Filaret 16, continuă să adune cărți pentru biblioteca aflată încă la început de drum. Am strâns până acum cărți și reviste feministe, despre anarhism, educație anti-rasistă, anti-transfobă, anti-autoritară, diferite perspective și voci de stânga, punk și DIY, și alte subiecte super captivante. Dacă vreți să ne faceți cadou o zină, revistă sau carte care credeți că s-ar

potrivii în biblioteca noastră, lăsați-ne un mesaj privat pe pagina de Facebook sau Instagram [@Filaret16DiY](https://www.instagram.com/Filaret16DiY).

Dintre editurile și inițiativele editoriale din România, veți putea citi la noi: Black Button Books, CUTRA, Dezarticulat, Pagini Libere, Fractală, Hecate, Literatură și Feminism, Posthum Journal și multe alte nume locale pe care sigur vă veți bucura să le regăsiți aici!

↓ BIBLIOTECA CENTRUL SOCIAL IEDERA Timișoara

Centrul Social Iedera din Timișoara are și ea, la rândul ei, propria bibliotecă aflată în creștere. Având broșuri și cărți pe teme precum anarhism, marxism, feminism, LGBTQ+, mad, punk, biblioteca

este deschisă oricărei persoane interesate de aceste teme. Pentru a afla când este deschis spațiul, vă invităm să urmăriți pagina de Instagram a colectivului: [@csiedera](https://www.instagram.com/csiedera).

AVOID EVRTHIN – ALTFEL

Doar un număr, o rezervare în tabel
Altfel de oameni, într-un altfel

Primul episod, serial fenomen
Construit să livrez, programat de sistem

Fără un pas înainte, voi fi cel din urmă
Chiar în lipsă de grație, o să provoc prima
lovitură

O verigă smulsă, o tăcere ruptă, ofer la
schimb un loc la umbră

O capitulare, schimbare ostilă, pus la
încercare de vocea divină

Refren:

Paradisul pare mai mult a infern,
Infernul paradis, eternul altfel

Progresul public cu beneficii în privat
Țesutul societății, este sfâșiat

Aceleași crize articulate seclar
Formează indivizi pierduți și oameni precari

Stare constantă de nesiguranță
Rezultată dintr-o circumstanță solicitantă

Cădere de duh, Proces ireversibil, Compasul
moral, Sfântul invizibil

Casa domnului e o afacere de succes
De la o graniță la alta formează un univers

Refren:

Trăiesc pentru tot și mor pentru nimic
Nu cred în reîncarnare, m-am desăvârșit

